

Budai népszínház.

Jan. 9. „Az élet színpadai“ Vigj. 5 felv.
Jan. 10. „A molnár és leánya“ Színmű 5 felvonásban.

Jan. 11. „Két pisztoly“ Népszínmű 3 felv. Irta Szigligeti.

Jan. 12. „Az utolsó eszköz“ Vigj. 1 felv. Scribe után fordította Kvassay. Ezkövette „Sobri“ vagy „Paraszt lakodalmak a Bakonyban.“ Néma-játék 1 felvonásban.

Jan. 13. Az orvos-tanulókat segélyező egyesület javára műkedvelői előadással: „Házassági három parancs“ Vigj. 3 felv. Szigligeti. Ez alkalommal mint műkedvelők: Tóth József, Császár N. János, Schröder Gyula, Tegényi Béla működtek közre. A nő szerepét a budai népszínház tagjai töltötték be.

Jan. 14. „Nevelő ezer baj között“ Vigj. 1 felvonásban. Többrendbeli táncszal.

Jan. 15. „Kverausz“ vagy „Egy óra az ürhelyen“ Bohozat 3 felvonásban. Irta Benkő. A felvonások közt tánc volt.

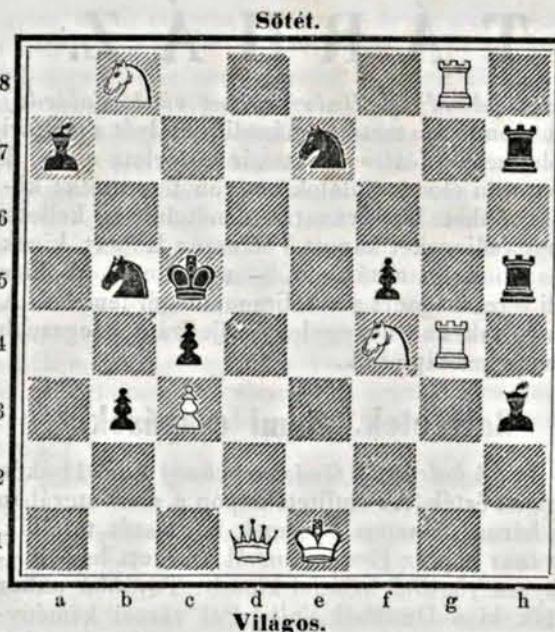
SAKKJÁTEK.

A londoni feladvány-verseny eredménye.

A londoni feladvány-verseny esakugyan be van fejezve. Még nem tudjuk, hogy kik versenyeztek, de a pályanyer-tesek nevére már közelhetjük. Az első díjat, mint már em-lítettük, Bayer Konrád nyerte el, körül nem is tudjuk megmondani, hogy remek feladványait hanyadszor kapja a pályakoszorút. — A második jutalom a jeles angol feladvány-mester, Campbell-nek lón odaítélve. — A harmadikat Flachutla nyerte Innsbruckban, kinek nevével a „Berlini sakkújság“ban többször találkozunk. — A negyedik díj Novotny Antalnak jutott, kitől egykor nem egy jeles feladvány jelent meg, s kinek egy gyönyörű művet lapunkból is ismerik olvasóink. A legjobb egyes feladványra kitűzött díjat szintén Campbell kapta. — Az önmagukért hánánka, gróf Pongrácz nyerte el a koszorút; míg legjobb végjátékokért a Londonban élő Horvitz lón jutalmazva. Ez a legközelebbi világra szóló verseny eredménye. Nem akarjuk a koszorúzottak érdemeit kisebbíteni, annál kevésbé, mert pályanyertes műveiket még mind nem ismerjük: de annyit előre is mondhatunk, hogy vagy a bírók jártak el felültesen a művek megítélésénél, vagy a pályanyertes feladványoknak kell remekműveknek lenniük, mert mi ismerünk gyönyörű feladványokat, melyek jutalom nélkül maradtak, mint például Kockelkorn Károly általunk is közlött igen szép feladványa. Ha e tornáról szóló részletesebb tudósítás megjelent, a jelesebb művek közlése által alkal-mat nyújtunk, olvasóinknak e tárgyban saját meggyőződés szerinti ítéletet hozni.

160-ik számú feladvány. — Bayer Konrádtól (Bécsben).

(Ugy hisszük, hogy a sakk-közönségnek kedvesebb szolgálatot alig tehetünk, mint ha jelenleg az ünnepelt nyertes remekműveit mutatjuk be. Azért e gyönyörű feladványt, szerzőnek 1856-ban az Era-tornán első díjat nyert feladványai közül olvasóinknak bemutatjuk.)

Világos indul, s 5-ik lépésre matot mond.

36-ik számú játszma (Szicíliai megnyitás).

MORPHY és ANDERSSSEN között. A Párisban játszott match-partiek közül.

(Legközelebb vettük a tudósítást, hogy Morphy Pál Párisba érkezett. A föld legelső, legnagyobb sakk-játéka, ki pár évvel ezelőtt diadalal járta be Európát, hisszük, az európai sakk-életnek ismét újabb lendületet fog adni. Irántai hódolat gyánadt mi is közülük az alább következő játszmát, melyben az ifjú amerikai hős, a most élő európai matadorok legnagyobbikát oly könnyedén verte meg.)

Világos (Morphy). Sötét (Anderssen).

- 1) e2 — e4 c7 — e5
- 2) d2 — d4 c5 — d4
- 3) Hg1 — f3 H b8 — c6
- 4) H f3 — d4 e7 — e6
- 5) H d4 — b5 d7 — d6
- 6) F c1 — f4 e6 — e5
- 7) F f4 — c3 f7 — f5
- 8) H b1 — c3 f5 — f4
- 9) H c3 — d5 f4 — c3
- 10) H b5 — c7 † K c8 — f7
- 11) V d1 — f3 H g8 — f6
- 12) F f1 — c4 H e6 — d4
- 13) H d5 — f6 † d6 — d5
- 14) F c4 — d5 † K f7 — g6
- 15) V f3 — h5 † K g6 — f6
- 16) f2 — e3 H d4 — e2 †
- 17) K e1 — e2 és Világos nyer.

155-dik számú feladvány megfejtése.

(Seebergertől.)

- 1) B a3 — a7 F d8 — c7
- 2) B a7 — c7 B d7 — c7
- 3) V f8 — d6 †

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. Nagyváradon: báró Meszéna István. — Kis-Kürtösön: Csemiczky Károly (az előbbieket is). — Gyepesen: Kun

Sándor. — Vácson: Niezky Pál. — Buzsákon: N. N. — Parabatyban: Rothfeld József. — Tordán: Szentpétery Antal. — Balmazújváros: Weisz Fülöp. — Debreczenben: Zagyva Imre. — T. Sz. Miklós. — Frankl A. — Kún-Sz. Miklós. — Bankos K. — Pesten: Csélik György. — Kasán: Skvór Antal. — K. Szálláson: Tompaik.

Rövid értesítések. Nagy-Maria: Beothy Maris Tarozunk kijelenteni, hogy ön a 151. és 152. sz. nehez feladványokat helyesen fejtette meg. — Vda: N. P. Az említett Sötét Futárt azért tartjuk szükségesnek, mert annak nem léteben a feladvány más első lépésre is megfejtendő volna. — Gy. Fehérvár: A lépések folytatását vagy nyilatkozatot kérünk. — K. Sz. Miklós: B. K. Ön legközelebbi sornának nagyon örvendünk. Nemsokára magánlevelet szándékunk küldeni.

Szerkesztői mondanivaló.

6401. Hanva. A csomag megérkezett s épen e perczen küldjük rendeltetése helyére. Az eredményről és a többről legközelebb.

6402. Győr. R. K. A küldött tárgyak a legnagyobb méltánylatban részesültek, annál nagyobb örömmel várjuk a szíves ígéretek további teljesedését. Fogadjon szíves köszönetünket. Amaz arczkép következményétől, a párbajtól, régen tartunk s elismerjük, hogy méltán érne az oldólkó megörökös, de hiszen tudja ön a többi is.

6403. Eger. H. Zs. A czikknek adandó alkalommal jó hasznát reméljük vehetni.

6404. Debreczen. S. L. Ali vagyunk túl a nyitányon s azért szó sem lehet a „késő“-ről; a mire, szívesen látott vendégnek különben sem gondolhatni. A megemlékezés igen jól esett. A többire nézve nagy volt a mi csodálkozásunk, de nagyobb és őszinte a mi szerencsekíváratunk. Várjuk a teljesedést.

6405. N. Enyed. Sz. K. Az ajánlott feltételekbe szívesen beleegyezünk. A két okirat igen becses; az arczkép kisgyakorlatlan kézzel van rajzolva, a min segíteni kellene. Jó volna tudni, mily időből s forrásból való. Várjuk a többi.

6406. Munkács. L. T. A szakadozottságnak nincs egyébké, mint tárgyaik halmozása, s azon igyekezetünk, hogy a mennyire lehet, mások igényeit is figyelembe vegyük. Az új küldemény igen becses.

6407. Jolva. P. M. A biztos gyógyszerhez sok sikort kívánunk, de azt hisszük, hogy annak, ha csakugyan való-sól, bővebb ismertetése közérdeklő volna.

6408. Kántor-János. K. K. Az adakozási névsor annak idejében közölve volt. A kívánt tárgyat s irmodoránál vettük s mi is azt hisszük, hogy tárgyat s irmodoránál fogva is megérdemli a közönlét.

6410. H. M. Vasárhely. F. I. A szép, de nagyon terjedelmes munkának talán más alkalmazását találandjuk. Belegyezését reméljük. Erről azonban és a többi régi dolgokról más után.

6411. Munkács. G. S. A rajzok és leírás megérkeztek. Köszönettel vettük.

6412. Jolva. Fr. R. Az üdvözlő és az agio-pótlé-kot köszönjük. A jutalomjátéki előadása még igen sok a hely. A párhelyek győzre teltek meg, zártszék is sok tárog meg; a földszinti és kazartai helyek nagyobb kelendőségnek örvendenek ugyan, mint máskor — de bizony a kasszával nem igen mosolygó arczczal ül a pénztárnok, mondván, hogy még igen sok az el nem foggyott biléte. Ez pedig a di-rektorra nézve különösen sajnálatos hír.

6413. Hont. L. K. Szépen kérjük, ne tulajdonítsanak annak, a mi ott megjelent, semmi tulajdonságot. Az se nem használ, se nem árt, mint a rántott leves.

TARTALOM.

Bod Péter (arczkép). n. — Népdalok. Tompa Mihály — A haladás egyes jelei Magyarországon. IV. (—rt.) — Miranda (folytatás). Jókai Mór. — Báró Wenckheim kastélya Fásón (képpel). — sz. — Tihany és a tihanyi vizshang (képpel) Zombory Gusztáv. — A „Derü“ nevű első magyar gőzgép története. Kenessey Albert. — Egyveleg. — Tárház: Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti napár.

Felolós szerkesztő Pákh Albert (lak. magyar-utca 1. sz. a.)

4-ik szám.

Tizedik évi folyam.

Pest, január 25-én 1863.

Előfizetési föltételek 1863-ik évre:

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:		Csupán Vasárnapi Ujság:		Csupán Politikai Ujdonságok:	
Egész évre (január—december)	10 ft.	Egész évre (január—december)	6 ft.	Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	5 ft.	Fél évre (január—június)	3 ft.	Fél évre (január—június)	3 ft.

Báró Bémer László.

A jeles egyháznagy és buzgó hazafi, kinek arczképével és biztos kútfőkből merített életírásával kedveskedünk olvasóinknak, Bezdédi és Kis-bákai báró Bémer László, a boldog emlékeztető nagy-váradai püspök.

Ritka azon férfiu, ki az élet zajló hullámai között annyit hanyatott s kedélyhangulatát annyira megtartotta, mint ő.

Törékeny testét elgyöngíték a mostoha körülmények, a nélkülözés: de lelkét erőssé tette az élőhitből merített bizalom abban, ki az emberek sorsát megmérhetetlen bölcsesége szerint vezérli.

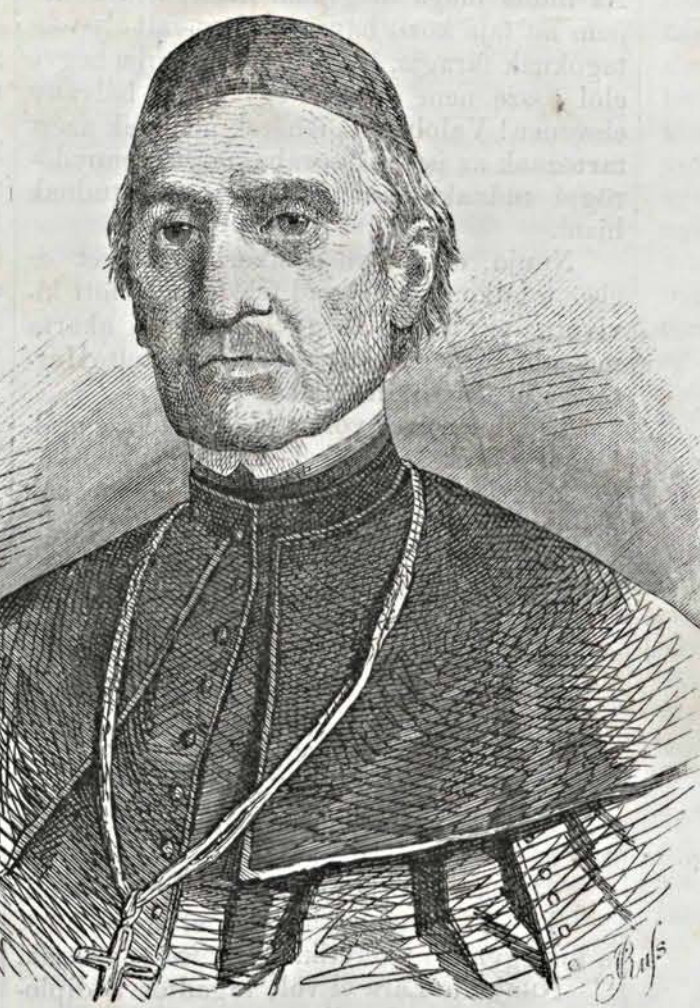
Élete a fokozatos emelkedés s a gyászos hanyatlás erős vonalaival van átszőve; de minden forduló ponton felismerhetők a nemes jellemvonások, melyek őt előttről tiszteltetelméltővá, emléket feledhetetlenné teszik.

Született 1784-ik év apr. 8-án Szabolcsmegye Kis-Báka helységében, báró Bémer Antal és báró Döry Krisztina főrendi szüléktől.

Első neveltetését a családi körben nyerte.

Később a nagyreményű ifjú gondos felügyelet alatt nyilvános tanintézetekbe, Egerbe s Ungvárra küldeték, hol a hat nyelvtani osztályt dicséretes előmenetellel végzte.

Az egyházi pályára korán kifejlett hajlamát követve, mint bölcselet, már az akkor újonnan felállított szatmári papnöveldében találjuk; — honnan szorgalma s szép tehetségei tekintetéből, a pesti központi növeldébe küldeték a hittani folyamra, s innét mint második hittan-hallgató, az egri főmegye növendékei közé vétetett át. — A jeles műveltségű, pályavégzett papnövendék felszenteltetvén, az akkori érsek, Fischer István, az udvari személynét közé sorozta, hol előbb mint iktató, csakhamar mint szertartó hivataloskodott. Azonban a pásztorokodás ellenállhatlan erővel vonzta őt; lelke előtt a nép üdvébegett — s így saját kérelmére gyöngyösi segédlelkészé nevezetett.

BÁRÓ BÉMER LÁSZLÓ.

pásztorává kérték, s megnyerték, megválasztván s megerősítetvén egyszersmind kun-sági kerületi iskola-igazgatónak.

Innét negyedfél év után Fényes-Litkére mozdítottatott elő, s esperessé nevezetett.

Ez időtájjra esik az érseki szék megürölése s a nagy tudomány Pyrkér László, velencei érsek és patriarchának egri érsekké lett nevezetése, ki alatt b. Bémer,

érdemei méltánylatul apátságot nyert, — s kevéssel utóbb valóságos egri főkapitányi kanonok-s kispépostá s később a hétszemélyes tábla ülnökévé kinevezetvén, mint ilyen, az 1843-ik évben nagyváradai megyei és püspöki méltóságra emeltetett.

Fényes püspöki állásában páratlan alázatosságot és szívélyességet tanusított. — Várad város polgárai nem fogják soha feledni a nyájasságot, mely-lyel őket fogadta, nem a kegyes-séget, melylyel panaszaikat hallgatta.

Most életleírásunk egy sötét, jelenleg olvashatlan lapja következik, melyre szívből fájdalom-mal csak e nagy jelentőségű szá-mokat írjuk: 1848—1850.

Mindenki ismerheti a nyájá-tól elszakasztott s száműzött fő-pásztor fájdalmát, vesztességét, — — — miért szaggatnók fel a mult idők sebeit? . . .

A vigasztalás anyagya el nem hagyta őt! — Szívében a hit vilá-gának szövéténekével, zúgolódás nélkül ment nehéz sorsa elé, imádság- és elmélkedésben tölt-vén napjait.

Utótt a kegyelem órája . . . Ismét látta a szülőföldet, mely kebelén bölcséjét renette, — látta a népet, melyet boldo-gabb napjaiban tanított, mely körül a kegyelet érzelmeivel se-reglett.

Ohajtva vágyott a hives pász-tora, még népének lelki javára lenni, s kiadta közkezen forgó imakönyvét.

Szép erénye az adakozás, mely élete fénypontján alig volt szembetűnő, ragyogva bontako-zott ki homályából . . . mindenét kiosztatta a szegények között, nem gondolva a holnapi nappal, mindenütt körözve a szűkölködők-től, maga vált legjobban szűkölködővé.

Lelke melegült, újra éledt, de teste hanyatlott! . . .

Nagyszámu jeles elmélkedései közrebo-csátásával foglalkozott, s e buzgó törekvése közt kereste fel szolgáját az Ur . . . Ott, hol

Figyelmeztetés!

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 1863. évi folyamából teljes számú példányokkal még folyvást szolgálhatunk.

Előfizetési föltételek:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt félévre, azaz: január—június 5 ft. — Egész évre, azaz: január—december 10 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság félévre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok félévre 3 ft.

Érintett lapok legnagyobbított alakban és tiszta finom papíron jelennek meg.

Tíz előfizetett példányra egy tisztelet-példány jár. — A pénzes-levelek bérmentes küldése kéretik.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala Pesten.

(Egyetemutca 4. szám alatt.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomtatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4-ik szám alatt Pesten 1863.

tanulmányait kezdé, — ott, hol gyermek-kora boldog napjait tölté, Ungvárt dicsőült ő meg végelegyöntésben!

Síratva s áldatva azoktól, kik ismerék, roppant számu közönség kísérete s részvéte mellett, fényes egyházi szertartással helyezték el a dicsőült tetemei mult évi nov. 7-én az ungvári római kath. templom sírboltjába.

Szaniszló Ferencz, nagyvárad püspök ő nagyméltósága azonban, nemes szíve sugallatát követve, valamint az aggastyán sorsát, midőn hazájába visszatért, a legkíméletesebb gyengésséggel párosult testvéri szeretettel enyhíté, úgy most sem engedheté, hogy egykori kortársának s elődjének földi maradványai más egyház-megyében nyugodjanak.

Kieszközlé a m. k. Helytartó-tanácsnál a holttest átszállítására szükségelt engedélyt, s az a püspök ő excaja költségén Ungvárról Nagyváradra hozatván, mult évi dec. 15-én délelőtti 9 órakor az indóházról püspök ő excaja által teljes segédlet mellett, a káptalan, összes klérus, s nagy sokaság jelenlétében a székesegyházba kísértetett.

A zsúfolásig tömött templomban jelen volt közönség résztvevő vallásos érzuete könyekben áradt ki, midőn a szentélybe emelt ravatalra helyezett test az engesztelő áldozat végeztével négy apát, és püspök ő excaja által teljesített abszolutiók után, a sírboltba letéttet.

A békítő sír enyhe takarja porát.

Göndűcs Benedek, áldozár.

Kerecsényi László.

(1562.)

Sátorában ül a rab keresztyén,
Fejét búsan vállára eresztvén,
Török basa megrakatta lánczaval,
S őrizeti sok kemény pogánynyal.

Nagy messzire nyulik el a tábor —
A rab bűja nagyobb annál százsor...
Ozmán tábor vigan döszöl, mulat,
Keresztyén rab senkihez se szólhat.

Ozmán tábor kellő közepébe
Szép ifjú énekes most tér be.
Vidám hangon réz kezd a dalra —
Bűja oszlik... a ki azt meghallja.

„Aga! hallod? jere csak be öröm!
Im előtte térdemen könyörgöm:
Hívd az ifjút, hozd be őt magaddal,
Hadd mulasson engemet vig dallal.

Török ör a fut bekiáltja,
Félve jön az a sátonnyilásra;
Török ör a fut beereszti,
Kobozán az. énekét rákezdi.

„Gyula várát Petráff ostromolja.
Jó magasan körül is sáncolja...
Gyula vára hej! erős egy fészék
Menedéke sok kemény vitéznek...”

Kerecsényi odabenn a várur;
Sokszor csap ki pogányra a várbul;
Úzi, hajtja, elveri azt messze...
Basa mormog: „csak ez így ne lenne!”

S felbőszíti ellene Eligánt;
Tegye rabbá a vitéz kapitányt!
Annyi arany lesz érte a díja:
Szürke lova emelni se bírja.

Kerecsényi, hogy kicsap a várbul,
Eligánt őt megtámadja hátul;
Visszaforul a várur reája,
S Eligánt a fejét levágja!

S úzi, hajtja a pogányt nagy-messze —
Basa mormog: „csak ez így ne lenne!”
Mihez fogjak, vajjon mit csináljak:
Sohsem leszek így ura e várnak!...

Ha a kincset, mit ennek ígértem
Beküldeném a magyar vezérnek?...
— Visszaküldi!... ki tudja, ki tudja —
A szíveknak arany most a kulcsa!”

— Hogy ezt hallja a fogoly keresztyén,
Búsan sohajt, könyei peregvén, —
Arca sápad, csak két szeme lángol.
„Folytasd ifjú, dalold a csatákról!”

„Petráff basa nem beszélt hiába,
Biztos embert küldött föl a várba,
S Kerecsényi — a várat feladta,
Annyi hőnek halálát okozta!”

Hogy vitte őt a basa magával,
Felesége bujdosik fiával;
De, bár merre fordulnak a honba:
Átkot mondanak a honárulóra!”...

Rabkeresztyén, a hogy ezt meghallja
Dalnok ifjú kezét megragadja,
„Bús magzatom, ne átkozz, ne átkozz,
Hű lennék már a magyar hazához!”

Szél Farkas.

Miranda.

Elbeszélés, írta JÓKAI MÓR

(Folytatás.)

Nunjo a hatást, mit herculesi erejének bizonyítéka tett az újjilág lakóira, enyhíteni akarta, kellemes felfokozással. Nejét mutatta be az induknak, Donna Dolorest, ezen szavakkal:

— Ime, kedvesim, ő anyátok leend; a hozzánk hiveknek jóltevő gondos anyja, mindnyájatok anyja, kihez úgy jöhettek, mint édes gyermekei.

És valóban Donna Doloresnek egészen olyan testi kinézése volt, a minőről az indus elhiheté, hogy ilyenek azok a nők, a kiket egy egész nép anyjának szoktak nevezni. Egy magának kellett egy csónak, mikor kihozták a hajóból; oly kövér volt.

Mangora elámulva esőkölt meg az élő bálvány süppedő kezét. Valóban ilyenek a bálványok Indiában, csak hogy köből vannak. Az indus maga meg nem hizik, kövér nő nem lát faja közt, hanem bálványait oly vas-tagoknak faragja, hogy két kezük ujjá hegye elől össze nem ér. Ime egy ilyen bálvány elevenen! Valóban a fehérek nemcsak azért tartoznak az istenek sorába, mert mennydörögni tudnak; hanem, mert meg is tudnak hizni.

Nunjo, elkapatva a sikertől, melyet ez első találkozásnál a vad fejedelem fölött kivívott, az utolsó kegyelem-döfést akarta megadni a meghódoltak s eleje vezette Hurtado ifju nejét, Mirandát.

Ifju, husz éves volt a nő; fekete szempillákkal és kék szemekkel.

Miért kellett e kék szemeket Mangorának megmutatni?

— Itt pedig egy kedves testvért fogsz birni Mangora, ha hozzánk hű maradsz.

Az indus fejedelem arcra borult a föld-séges tünemény előtt s azután ujjahegytől fölfelé egész arcaig, ragyogó kék szeméig reszkető kéjjel nézte őt végig. Miranda meg-érzé arcán az indus vad szemének égetését s lesüté fekete szempilláit.

Mangora pedig térdén állva, égne emelt két kézzel kiálta ittasan.

— Esküszöm, hogy testvéred fogok lenni.

Tudni kell pedig, hogy a vad népek közt, a kik egymást szeretik, testvérenek nevezik.

Nunjo de Lara el volt ragadtatva diplomatiái fogásának teljes sikerültől; hanem Hurtado, ő is jelen volt; s nem lett volna spanyol, ha észre nem vette volna az égető pillantást, mely előtt neje lesüté kék szeméit. Hurtado kardja markolatát fogdosta ezalatt és arra gondolt, hogy ő egy csapással ebből a kétszínű indusból két embert tudna csinálni.

III.

— A mig kardom és kopjám van, nem koldulok. Ezt szokta Hurtado mondani, mi-

dőn de Lara unszoló, hogy vegyék igénybe a Timbuek ajánlott barátságát.

Az élelmi szerek fogytak; az esőszak közelgett, az új telep még nem láthatta el lakóit újjan természetű tápszerivel annyira, hogy szükségét ne szenvedjenek s Hurtado nem engedte, hogy a Timbuektől kérjenek kegyadományt, kik barátságukat ajánlák.

— Inkább kérjünk azoktól, a kik ellen-ségeink.

A jó barátok ajándéka drága, az ellen-ségé olcsó: az csak végre kerül.

Ugy is régi számadások vannak a szomszédokkal, mik még nincsenek kiegyenlítve. Hurtado maga mellé véve ötven lovasát, utrakelt a tartomány belsejébe.

Mikor lovára ült, megölelte szép nejét. Talán hosszabb is volt a csók, mint más bucsuzások; talán jobban is dobogott a szív, mint egyébkor; pedig hiszen mitől félthették volna egymást? Nem biztos helyen maradt-e Miranda, s kellett-e Hurtadot féltetni ott, a hol hárman voltak: ő, kardja, és paripája!

Hurtado két hétig járt a vidéken, ellen-séges népek között, alkudozott velük, beszerezte tőlük jó szőrt, csecsebecsékért félvre való füstölthust, tengerit, lisztadó gyökereket, pálmabort tömlőkben, szelidített teheneket, bivalyokat, a mik a terhet hazáig szállítsák; s végezte ezt a munkát, anélkül, hogy kardját egyetlen egyszer kihuzta volna hüvelyéből.

A hol csak megjelent, mindenütt eléje mentek a törzsek vénei, s mindegyik első dolgának tartá esküvéssel bizonyítani, hogy nem az ő törzse volt az, mely a fehéreket leölte; más nép volt az, a mely az erdőn tul lakik. Az erdőn tul lakó nép megint azt állítá, hogy ő is ártatlan; a folyón tul lakók cselekedték azt. A folyón tul lakók meg a nagy pampas-pusztán tul lakókra hárítottak a gonosz tettet; a havá aztán Hurtado nem ment azt tovább nyomozni.

Hisz oly ártatlan arca, kinézése volt valamennyinek! Testük védelten, fedetlen; tagjaik oly lágyak, gömbölyűek, hogy a férfit alig lehet a nőtől megkülönböztetni: fél-lének, mint a madár, és engedelmesek, mint a gyermek. Fegyvereiket látni neveltség. A vasat nem ismerik, ügyetlen, bárdalaku kardjaik vörös rézből vannak, nyilaik hegye halesont, paizsaik nádul fonva. Mi volna félni az arczoktól, a karoktól, e fegyverektől a délceleg spanyol vitézeknek, a kiknek ruhája, kardja, karja és szíve aczél!

Hurtado egész nyugodtan tért vissza a rioterioi kastélyhoz rakott karavánval.

Alkonyat volt, mikor az erdőből kiért, mely a tengerparton fekvő várcsot szeméi elől elfedte s midőn egyszerre maga előtt látta azt, a rémület és elszörnyedés hörgése fojtá el mellét. A várkastélynak nem volt te-teje. Épen úgy, mint mikor először meglátta azt. Az ablakok redőnyök nélkül, a falak kormosan, az udvar közepéből, a romok között valami vékony kékes füst csavargott föl; régi és maradványa. Nunjo de Lara telepe el volt pusztitva!

— Miranda! ordita, magánkivül fájdalommal diűhében a lovag, s azzal sarkantyuba kapva paripáját, neki vágatott a folyamnak, a hid le volt égvé: átúsztatott a vizen, s vágatott a nyitott kapu át az udvarra.

Borzasztó látvány nyílt meg előtte.

Az udvar közepén halomra hányt geren-dák üszkeiben heverték a meggyilkoltak koromná égett csontjai. A gyilkosok odahányták őket, hogy a visszatérők még csak ne is kereshessék közöttük ismerőseiket.

(Folytatás következik.)

A kenyérmezei viadal verses krónikájának ügyében.

(Branyitskai Nagy Leopold urnak szíves figyelmébe ajánlván.)

Valamint összes hadi dicsőségünknek, úgy különösen Mátyás, a nagy király alatt lezajlott harcziás életünknek egyik legkitünőbb fénypontja a kenyérmezei viadal.

Külön időszakok történetiről különbözőleg színezték ki azt, s egymástól eltérőleg szóltak annak külön korbéli emlékeiről.

Szabatosan leírva seholsem olvastam, mint azon népies-szellemű s a honfi szívet egészen elragadó történelmi elbeszélésben, melyet e becses lapok legújabb folyamának első száma hozott.

Ezen érdekes történelmi rajznak, bel-becsén kívül, két különös figyelemre méltó érdeme van.

Első, hogy teljes-hitelű történetadatok nyomán az érintett viadal kettős emlékének kérdéséddig nem így ismert alapon tárgyalván, históriai hűség tekintetében azokat a kétségbevonhatlan történelmi kérdések színvonalára emeli.

Második, a két külön korbéli, de végső pusztulásra jutott diadal-emléknek helyébe egyesült erővel egy új állításának korszerű indítványa.

Erdélyben töltött életemnek legszebb részét alkotta a felejtetlen emlékeztető 1855-ik év. Főne-mes magyar házak reményteljes tagjaival voltam szerencsés akkor közelebből ismerhetni a magyar Helvecziának lelkes polgárait, gazdag téreit, regényes bérceit, völgyeit. Azóta a kincses Erdély nem tűres fogalom többé előttem. Kines van ott a földben, szívben; nagyság multjában és jövőjében; drágák és gazdag vetés; hazaszeretet és lelkesedés; nemzeti dicsőség és polgári érdem.

A jelzett év augusztus havának 19-kén haladtam át, széplelkű vándortársaimmal, az emlékezetes kenyérmezei síkon, hol:

„Szent irtózás lebeg utazók szívökben,
Égy sirni-készülő köny reszket szemökben.”

Az alkonyatra hajló nap aranyugaraival bucsuzott el az ős daliák e csendes mezejétől. Felvil-lant lelkemben a magasztos dal:

Hallgatva áll Kenyérmező határa,
Ah régen hallgat immár a magyar!
S az ősök elenyészett nyomdokára
Az esti szello új fővényt takar.
Hallgatva áll a tér, szívünk szorol
S egy köny beszél hazánk nagyságiról.
S még áll a tér, még áll! magasra nőnek
Az új barázdán s régi hősökön
Kálászni; erőt ad a mezőnek,
Nincs ki határán, nincsen kunhalom,
De áll a tér s nem vész a fájdalom.

Miért nem emlékezteti — gondolám, — a honfiándort csak egyetlen, bármily kisdod oszlop is a nagyszerű fegyvertényre, melyhez annyi kegyeletes értelem csatlakozik? Mintha bizony a kábylok sivatagán barangolva az utas, hol kő nincs, s a kietlen végtelenébe vész el a szem. Erdély, a bérceksoros hon, szírték hazája, mintha fiainak szilárd jellemét akarná kifejezni, hirdetni tömör alkatával. Csak hősök szülessenek, hegyek vannak szírték nyujtani az emlékekre. A föld, mely termi a hősöket, növi itt az emlékeket is. A kenyérmezei újabb emlékek végtelenségével, szomorú napok borultak Erdélyre. Ebben leli megfajtását, miért jelen mai napokban a tér, hol régi dicsőségünk virraszt.

Most, midőn új élet hajnala dereng, ime a hazafi figyelme megáll az árva magányban, s emlé-kért azért kiált, s érte nyulik áldozatra karja.

Dicső eszme, egészen méltó a nagy nap bajnok szellemeinek emlékeztetéshez.

Ismerve Erdélynek az ősi emlékezetekre föllekesülő szellemét, egy perczig sem kétem, hogy az Erdélyi Múzeum-Egylet tevékeny igazgató-választmányá siet felkarolni az eszmét, mely az idén érkezett, nagy nemzetünk értelmiségének tiszteltetgerjesztő több tényezője, az ősi emlékek fenn-tartása körül buzog egyesített erővel. Szegény, boldog egyaránt meghozza áldozatát a Kenyérmezőre, csak az eszme sikert biztosító vezérre találjon.

Azonban, mig ez a hazafiság gyámkarjain létesül, tekintünk a kenyérmezei viadalnak egy másik emléké.

A kenyérmezei diadal tárgyzó énekekről Bonfin így emlékezik: „Az ütközetet követő tá-bori lakoma hadi dalok közt tölt, s a vezérek és fém-berek dicséretei mesterkedetlen, rögtönzött énekekben zengedeztek.”

Tisztelt barátom felebb méltott csatara-jában e sorok: „Dicsőségesen haljünk meg kedves hazánktól, nagy és igazságos királyunkért;” tovább ez: „Mikor legsűrűbben ömlik a tűz reátok, tollas sisakomat elől vigyázzatok;” végre Kini-sinek e rhythmuszerű tudakolása: „Hol vagy Báthory? ha vagy valahol, ha élsz? felelj Báthory!” azt engedik sejtennem, hogy a t. szerző előtt amú-a katás alatt valami, amolyan Bonfin-említése, verses elbeszélés fekkint minőnek Erdélyben lap-pangania kell, miként legott meglátjuk. Oh vajha ugy lenne, és az, melyet lelkes Toldynk irányadása szerint éveken keresztül nyomozok. Ugyanis, a mélyen tisztelt hazafi még 1853. oct. 24-én hoztam, Kolozsvárra, intézett levelében ezt írta:

„Szokásom szerint ismét kérelem alkatlan-kodom. Irodalmi tárgyban egy bizonyos Benedek István urhoz fordulok, ki, a mint nekem mon-datott. 1840-ben Gyulafejevárt clericus volt, s most káplán vagy plébános Erdélyben, de mely helységben, nem tudatik. Onnét, kedves barátom, bizonyosan megvan az erdélyi papság névtára: méltóztassék őt kikutatni, s az ide mellékelt bori-tékot a szerint kiegészíteni, s a levelet postára tetetni! Igen derék dologban lesz ön itt is ez ál-tal közbenjáró.”

T. Toldy F. urnak Benedek Istvánhoz inté-zett levele így szól:

„Tisztelettel Ur! — Tiszt. Paal Neszti, palotási káplán Nógrád megyében, arról tudósított, hogy Kd 1840-ben, mint bölcsészethallgató, egy régi kéziratot bírt, melynek tartalmát a kenyérmezei viadal verses leírása tette.

„Ennek következtében bátor vagyok, bár ismeretlenül, azon hazafiai bizodalmas kérelem megkeresni Kd-t: méltóztatnék e dolog miben-létéről: birja-e még e kéziratot vagy kinek engedte netalán által, tudósítani; sőt, ha lehet, azt vagy örök árban a magyar akademiának által-egedni, vagy legalább itteni leírását veggett biz-tons uton, legzélszerűbben a cs. diligence által, hozzám juttatni. Egyik v. másik esetben a Kegyed neve hálaival lesz a közönség előtt megemlítve.

„Midőn e dologban, bármint van is az, bő felvilágosítást teljes bizodalommal kérek, maga-mat szívessegebe ajánlom. — Pest, oct. 24. 1853.”

Czélhoz vezethetőnek gondolt egyetlen utat sem hagytam kísérletlenül; azonban minden után-járamos eredménytelen lön. Benedek Istvánt, mint tanárt, Nagy-Szebenben találta a forradalom. A honvéd-seregbe lépven, századosáig vitte fel-rangját. Hol van ma, él-e vagy elhalt? nem tud-hatni. Egy ismerőjétől hallám, mintha őt 1854-ben Pesten pillantotta volna meg; de ő sem álli-totta határozottan, s az egész alakhasonlaton alapuló tévedés is lehet. Ha valóban annak is-meerte fél, kár volt meg nem szólítani. Hihetőleg azon nyomasztó időben ildomosnak tartá, az eszmévilánsítat feledésnek eresztini. Az idők sze-lidültével napjainkban hasznos dolgot mivelne a derék honfittas, ha életben van s e jószándéku sorokat olvassa, valamelyik hírlap szerkesztőségé-nél az érdekes ügyre nézve pár sorában felvilá-gosítást nyujtana.

Pestre indított jelentésemre t. Toldy F. ur ujjában május 14-d. 1854. ezt írta: „A kenyérmezei diadal illető hist. krónikára nézve, ha Paal ur tudósítása való — s pedig eddig nincs okom azt kétségbevonni — az nem lehetett egyéb, mint historiai verses krónika. Ő azt állítja, hogy négy ívből állt, hogy a szerző magát megnevezte (tán a végszakban), sőt hogy olvasta.”

Az ügyet én akkor, még a maga friseségében, t. Makoldi Sámuel ur „Kolozsvári Hetilap”-jában publicáltam, hogy mint Erdélyben létezett iro-dalmi ereklje, talán ott rekedt valahol, s a fűrké-zetnek sikerül azt az enyészettől megmenteni. Mély csend mindenfelé; egyetlen hang sem éles-zette reményemet.

Annyi idő után most, midőn a kenyérmezei viadal gyönyörű rajzába szövött rhythmuszerű néhány rész, lelkes írójának kezénél valamely ódon verses tárgyalást enged gyanítanom, ismét felszólalok, s eszedve kérem a nemes hazafi egy-rabecsült barátságát, hogy azt e becses lapok út-ján a nemzettel megismertetni ne vonakodjék, egyuttal az Erdélyi Múzeum-Egyletnek is leköté-lező szolgálatot ténne, ha annak Évkönyvét vá-lasztán az érdekes régiség közlönyét. Több ilyen irodalmi ereklje birhatásáról mondott már le nem egy honfittársunk, midőn a nem csüggedő kutatás vagy szerencsés véletlen sorában nap-fényre derítette azokat. A sok közül legyen itt csak egyetlen példa Apáczai Cseri János Magyar Logikáskája, melynek maros-vásárhelyi eddigelé

egyetlenre ismetlen példányát derék buvárunk, t. Szabó Károly ur, a mult évben fedezte föl. Jó ügyben fáradozni még akkor is kötelessége a buzgó honfinak, midőn a sikerhez semmi remény: azért lássunk nyomozásához. Vass József.

A jósáfi malom, s az aggteleki barlang vizei.

E regényes helyen fekvő kis malom leg-inkább azért nevezetes, hogy vizét a hí-res aggteleki barlang földalatti patakjaiból nyeri.

E barlang részletes ismertetését más-korra hagyván, fölvet tárgyunk magyará-zatára annyit jegyzünk meg, hogy a Barad-lát, vagyis az aggteleki barlangot ugy lehet tekinteni, mint egy földalatti esatornát, mely minden eső- és hóvizet az aggteleki határról magába felfogván, s a barlang egész hosz-szán (4194 öl) patak alakjában végig hőm-polyógtetvén, a hegyek tulsó oldalán fekvő jósáfi völgybe szolgáltatja. E viz erejét s mennyiségét tanúsítja azon körülmény, hogy mindjárt napvilágra bontakozása pontján, Jósáfi helység határán azon malmot hajtja, melynek csinos rajzát jelen számunk mu-tatja. Aggtelek helység Gömörmegyéhez, Jósáfi már Tornához tartozik.

A ki a Baradlát látogatta, emlékezhetik, hogy nem messze a barlang bejárásától, a csontház nevű üregben éri már a kivülről betóduló víz által képződött patakot, melyet itt Acheronnak neveznek (a régi görögök alvilági folyamának nevérol). A barlang lá-togatói azután sétatők közben e patakkal ismét találkoznak, mely szemök előtt hol elbuvik a sziklarepedések alatt, hol ismét előjön kanyargós útjain. Távolabb, a barlang „kis templom” nevű üregén tul, egy meredek hegy oldalán lefelé kanyarodik az ösvény egy széles lapályra, hol egy alacsony, de széles nyílason egy második patak foly be a barlangba. Ezt Styrrnek nevezik (szin-tén a régi mythológiából kölcsönzött név-vel). Nem messze innen az Acheron és Styx egyesül és egy patakki válik. E patak ka-nyargó medrén át sok helyen pallók, hidak vezetnek keresztül, sőt a barlang messzebb útjában, itt ott annyira kiterjed a víz, hogy csak csolnakokon történhetik rajta az átjá-rás. Helyenkint, a vízhangos pontokon, élénk csörgéssel és zugással folytatja pályá-ját, s eszünkbe jut Virgil ama helye:

„Hangzik benn az üreg s hézaga nyögéseit adja.”

A vizek ezen pokoli zaja legmagasb fokát éri el a barlang régebbi ágának „Hóreb hegye” ezimű pontjánál, hol a kösziklák oldalból ismét egy hatalmas folyó szakad be. A Hó-reb hegyén lezuhanó s minden részről össze-tóduló vizek borzasztó lármát idéznek itt elő, s a tajtékzó patakok zugását a köszir-tekről visszavert vízhangok százszorosan ismétlik. Természetes, hogy a vizek tömege és veszélyessége annál inkább növekedik, — mennél erősebb idő jár a külvilágban, de sokszor egy erős zápor is igen veszedelmessé sőt egy időre lehetetlenné is teheti a barlang látogatását.

Minő ellentét ez alvilági zordságnak azon idylli szépségű jósáfi tájkép, közép-pontján az egyszerű malommal, melynek ke-rekeit, a nap jótékony sugarainál megszeli-dült, Acheron és Styx hullámai hozzák moz-gásba!

Köröshegy, a Balaton mellett.

Somogy megye legszebb részei egyikén, a ré-gényes Balaton partján vonul végig, hazánk egyik nagyfontosságú közlekedési útja, a budai-kamizai vasutvonal.

Ennek szántódi állomásától nem messze fekszik azon helység, melynek képét itt veszik olvasóink.

Számos helynév van Magyarországon, mely nevezetét a föld fekvésétől vagy természeti tulajdonságától, vagy végre valamely kiváló természetétől kölcsönözte; így Kőröshegy nevének eredetét is csaknem bizonyossággal származtathatjuk ama „hegy“-től, mely háttérben képünkön is látszik, s azon „Kőrös“-fa erdtől, mely rajta oly buján tenyészik.

Kőröshegy nagy magyar helység mintegy 1133 lakossal; szép és áldott vidéken fekszik, közel a Balatonhoz, felséges kilátással, a magyar kis zengerre, az átelleni zalai hegyekre s Tihany és Füred felé.

Hogy ezen hely hajdan nevezetesebb lehetett, mutatják egy klastornak és két templomnak omladékai, nemkülönben egy nagy temetőhely. Sőt bizonyos, hogy már az Árpádok korszaka alatt ismeretes volt, s régi iratokban „Keuryshig“ (1082) később Keurushig, Keurushig nevezet alatt fordul elő.

Az említett klastrom és templom omladékai hajdan a templáriusok egyházi lovagrendjének tulajdona volt, kik a középkori kereszties hadjáratok alkalmával Jerusálemben 1118-ik évből vették eredetüket, s rövid időn a rend tagjai annyira elszaporodtak, hogy egész Európában elterjedtek s így hazánkban is számos zárdát és birtokot szereztek.

Elnevezését onnan származtatják, hogy eleintén alakulásakor, még saját templommal és klastrommal nem bírván, Balduin király saját palotájának egy részét engedte át számukra, mely a jeruzsálemi nagy templom déli kapujához esett, innen templáriusoknak nevezették; de nálunk a köznép egyszerűen csak „vörös börtönnek“ hívta, azon vörös keresztokról, melyeket mellükön viseltek, s így emlegeti őket maig is. — Mint terjedt el hazánkban e szerzet, arról történelmünkben kevés említés van, de hogy meglehetősen elterjedt s több zárdával birt, arról kétkednünk éppen nem lehet, ha nézzük azon pápai leiratokat, melyek éppen e szerzetesekhez voltak intézve, s összes javaiknak jogos és békés birtokoltatását biztosítják.

Ezen nevezetes leiratok egyike IX. Gergely pápától 1198-ban kelt, s e szavakkal kezdődik: „Gregorius Episcopus, Servus servorum Dei, Dilectis filiis Magistro et Fratribus Templi de Hungaria salutem et Apostolicam benedictionem.“ stb. — Ebből láthatjuk, hogy e szerzet Jerusálemben megalakulásától kezdve 80 év múlva már itt is nagyon meg volt honosítva, s nevezetes birtokokkal birt, melyekkel a magyar királyok ajándékozták meg őket, s a pápa megerősíté birtokukban. Hogy később Szlavóniában is elterjedt, bizonyítja egy másik leirat 1253-ból IV. Ince pápától, ki már ekkor nemcsak a magyarországiakhoz, de a szlavóniaiakhoz is intézi szavait, mondván: „Innocentius Episcopus Servus servorum Dei, Dilectis filiis Magistro et Fratribus militiae Templi in Hungaria et Slavonia salutem et Apostolicam benedictionem.“ stb. (lásd Monasteriologia Tom. II. pag. 162) András, Béla, Imre királyokat említi mint adományozókat.

Azonban a kőröshegyi templárius klastromról, valamint magáról a helység történetéről is legkevesebbet tudunk, minek oka abban keresendő, hogy: Somogy különösen egyike azon megyéknek, hol a különféle viszontagságok, és a századokon túl tartott török uralom, minden családi, községi és megyei levéltárakat, s minden conventet és más hiteles helyeken összehalmozott okmányokat s történeti adatokat felemészített, megsemmisített.

Csorba J. „Somogy megye leírásában“ megemlíti, hogy: az egyetlen chasmai káptalan levéltárában velt e megyét érdeklő fennmaradt történeti adatokra akadni, de ez is a török pusztítás miatt, kénytelen volt 1550-ben Zágrábba menekülni, s talán itt találhatna, kinek alkalma lenne, többet.

Vallásra nézve hajdan itt is — mint általában az egész megyében jelenleg is — nagyobb számmal voltak a katolikusok, de e viszony jelenleg Kőröshegyen annyira megváltozott, hogy a lakosság nagyobb része református, s csak mintegy negyedrésze (324 lélek) katolikus. Mindkét felekezet saját templommal bír. A képünkön látható egyház is egyike amaz említett régi templomoknak; külseje is mutatja.

A lakosok nagyobb része, bár német telepítvényesekkel voltak is összevegyülve, nemzeti sajtáságukat megtartották, és épen úgy, mint az

lett, azaz azon hely, a hová ők Istennek szánt ajándékaikat letették, mely legyen az akármilyen, oltár gyanánt szolgált.

Igy találjuk ezt I. Mos. VIII. 20. Noénál, azután I. Mos. XII. 7. Abrahámnál, meg azután többeknél, s végre egész Izraélnél; sőt minden pogány nemzetnél.

A régiek akármilyen nemzetbeliek és vallásuk voltak is, háromféle dologgal áldoztak Istenöknek az oltárokon, u. m.: vagy leölt állatokkal, vagy a földnek termésével, mint Istennek legbecsebb ajándékaival, vagy pedig drága szerek füstölésével, Istenöket pedig a mint és milyeneknek hitték, a szerint készítették oltáraikat és áldozataikat, s amint készítették oltáraikat és áldozataikat, a szerint adták azoknak neveit is. P. o. a görögök és rómaiak az oltárt legelőbb nevezték *Ara-nak*, vagy ezen szótól *ara*-imádság és *areumai*-imádkozom, minthogy imádkozni szoktak mellette; vagy pedig az égéről (*ab ardendo*) minthogy az áldozat megemésztéséről tüzet szoktak égetni rajta. — Azután mint polytheisták háromféle Isteneket kezdvé hinni, u. m. égieket, földieket, föld alatt valókat (Deos coelestes, terrestres et infernales) a földi isteneknek törpe oltárokat raktak és az áldozatoknak nehezebb és durvább részeit áldozták, — a földalatti isteneknek pedig gödrötásként s mindkettőt neveztek *Ara-nak*; az égi Isteneknek pedig magas oltárokat készítettek, és mondták *Altare-nak*, az az: magas (*altus*)-nak, honnan lett a magyar oltár is, és finomabb áldozatokat adtak p. o. tömjént, melynek füstje és illata az ég felé siet; bort, és az állatoknak nemessebb részeit stb.

A hébereknek nem lévén földi és földalatti istenök, hanem csak égi, egy igaz Istenök (monotheos), tehát *Ara-jok* sem volt és nincs, hanem csak *Altare-jok*. Innen a latin biblíában is a pogányok oltárain mindenütt *Ara-nak*, az egy igazégi Isten oltárai pedig *Altare-nek* fordítottak. A héberek oltárán az áldozó tűznek Isten parancsából szüntelen égni kellett a) azért, mert az Istentől legelőbb mennyből az Áron, új főpap legelső áldozatára lebecsült tűz levén, mint ilyen, e tekintetben is eredetileg szentebb tűznek tartott (II. Mos. IX. 24; b) azért, hogy ez nemcsak az örökkévaló Istent s örök szeretetét és kegyelmét, hanem az igaz híveknek ezért Isten iránt való örök tisztelétét és háláját is példázta. *)

Ilyen örök tűz égett a perzsák oltárán is az ő Istenök a nap örök tűzének példázására, ilyen volt Rómában is a Vesta örök szt. tüze, melylyel hasonlólág amaz eredeti jóltevő örök szt. tűz ábrázoltott, mely nemcsak a nap életét melegében, hanem a házi tűznek hasznában is egyik legnagyobb jóltevője, s élete az emberiségnek, sőt lelke és élete erkölcsi és tudományi tekintetben is annak a maga világosításával és buzdításával.

Valamint a hébereknél úgy a pogányoknál is az oltárak menedék gyanánt tartattak, hová aki futott és folyamodott, annak sérhetetlenül kellett maradni minden üldözötől, minthogy a mi illette az oltárt, szent lett azáltal. (II. Mos. XXIX. 34) Innen az üldözöttek annak szarvát szokták megfogni bizodalomuk és folyamodásuk jeléül, hogy

*) Az Isten legelőbb is tűzben jelenvén meg Mózesnek a csipkebokorban (II. Mos. III. 6.) azután a sinai hegyen is mikor a törvényt kiadta (II. Mos. XIX. I. XXV. 17.) méltán válhatott ez a zsidóknál Isten jelképévé.

Jósafád temploma. — (Sándy Gyula rajza után.)

Árpádok idejében itt lakó tótokat, ezeket is magukhoz magyarták.

A földműveléssel élelmüket szerző szorgalmas lakosokat, munkájuk után gazdagon fizeti ez áldott föld, valamint a szőlőművelés is megérdemli itt a fáradságot, mert a somogy megyei balaton-melléki szőlőhegyek között, a kőröshegyi is előkelő helyet foglal el, melynek terménye a jobb években elég bőven, s oly jó musttal fizet, mint Veszprém, vagy Zala jobb hegyei. Szántódón az uradalmi pinczében még most is lehet, 20—30 éves borokat találni. Zombory Gusztáv.

Az oltárak története.

Ugy látszik, hogy az oltár már az Istennek legelső megismerésével és tisztelgetéssel együtt jött létre még kezdetben, s nem egyéb volt, mint azon akár földből (II. Mos. XX. 24. —) akár pedig minden mesterség nélküli faragatlan kővekből az áldozatbeli lelki tisztaság jelentésére (II. Mos. XX. 25.) egyszerűen összerakott, — vagy elkészített hely, melyen az Istent tisztelő áldozataikat letették, bemutatták. A szt. írásban, mint legrégibb historiában, már az emberi nemzetnek bölcsőjénél, ott találjuk az oltárt a Kain és Ábel áldozatával, mert a hol áldozat volt, ott oltárnak is lenni kellett.

onnan el ne vonathassanak, (mint például a szent könyvben Adoniás 1 kir. 1. 50. 51. és Ivab 1 kir. 11. 28. s mint a pogányoknál Virgil szerint Aeneid. L. II. Hekuba és Helena sőt Priamus is, s Rómában és Görögországban az üldözött rabszolgák.) — De azért mégis innen is kihúzzunk a nyilvános gonosztevők vagy ellenségek mind a két nemzetnél; — mint p. o. a fennebb említett Adoniás s Trojában Hekuba, Helena és Priamus, minthogy azt a törvény is megengedte (II. Mos. XXI. 14.) s minthogy a diadalmas ellenség nem szokott törvényre és szentségre nézni. (Armiger in castris non curat, quid sit in astris.)

Az oltárak az első keresztényen ekléziába is áthozattak, és pedig a héberek és pogányok szertartásainak némi megtartásával.

A menedéki jog és szokás is ájtott volt a keresztényekhez is, melyet kivált a jezsuiták sokáig fenntartottak, de már ma vége lett, minthogy a jól rendezett törvényű társaságban nincs szükség erre.

Jánosfalvi Sándor István.

Nagyvárad 1660-ban.

(Történeti korrajz.)

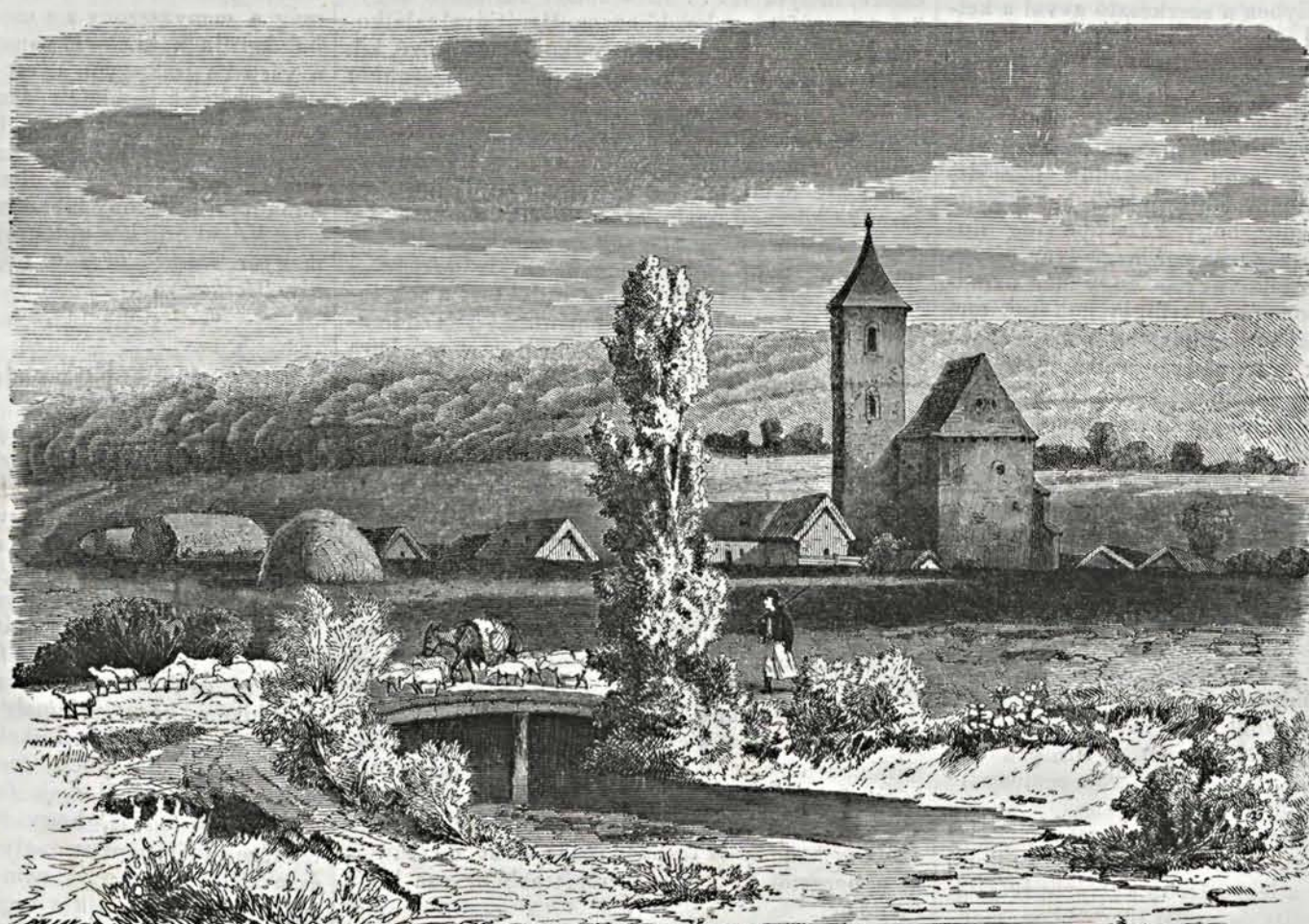
Nagyvárad, — hajdani híres és nagy fontosságú várával, — mely Bocskay, Bethlen és a Rákóczyaknak oly kedves helye és erős álláspontja volt, — Bihar-megyében a Sebes-Körös mellett fekszik.

Régi iratok szerint Sz. László Király, a bihari mezőkön vadászván, elfáradva mély álomba merült, s álmában azon égi szózatot hallá, hogy neki van meghagyva, ott a boldogságos Szűz tiszteletére ékes templomot építeni, és miután környékét lakosokkal megnépesítené, a helyet megerősíteni. Így vette eredetét Nagyvárad, mely azóta a kereszténység egyik legerősebb bástyájának tartott Felső-Magyarországban. IV. Béla idejében a vad tatároktól háromszor egymás után kirabolva, elpusztított. 1556-ban I. Ferdinánd kénytelen volt Izabellának átengedni, kinek halála után ismét visszakerült a magyar királyok birtokába, kik azt időnkint erősítve, első rangú várrá emelték.

Ez időben már a törökök mindent elkövettek, hogy bármilyen véraldozaton is meghódítva, hatalmukba kerítsék. Ily célból 1598-ban Ibrahim basa október 4-én nagyszámú hadsereggel megrohant, 6 héten keresztül, gyilkos tűzzel ostromlta, de eredménytelenül, mert a főparancsnok Rödern, Nyári Pál és Király György, vitéz bajtársaival, azt oly erősen védelmezték, hogy a gögös basa nagy vesztesége után is, magát megszégyenítve, kénytelen volt falai alól távozni. 1606-ban Bocskay fejedelemnek ágyúi dördültek meg alatta, és hosszú ostrom után Rudolf városerőse, hódolva nyitá fel kapuit, a győztes erdélyi hadaknak.

Mily nagyszerű szerep jutott ez idő óta Nagyváradnak, és mily befolyással volt sorsa a magyar nemzet szabadságára: megtetszik csak abból is, hogy eleinte, nemzeti csapásul jegyeztetett fel a honfiai érzelmeiket tolmácsoló könyvek lapjaira 1660-ban.

Mihelyt 1660-ban a fü bujni kezdett, a törökök roppant készüléket tettek II. Rákóczy György, mint engesztelhetetlen ellenség ellen. És ámbar Tokajnál Rákóczy, gyűlölte ellenfeleit, a törököket, megverte derekasan: mindazáltal, mivel már gyakorolt hős katonái, a sok és nehéz csatákban győver és betegség miatt elhullottak és most nagyjából csak újonczokkal rendelkezhetett, majus havában a szerencse töle elpártolva, a kocza a törökök részére fordult a Fenes és Gyalu közötti ütközetben. A hős fejedelem, halálos sebei dacára, 17 törököt vert agyon, 5 ló lövett ki alóla. 150 vitéz testőre közül 20 maradt életben, kik látván, hogy a vér egészen elborítá gyönyörű szép ábrázatját imádozt fejedelmök és vezéröknek, a két Barkóczy példájára — kik fölötté drága

Kőröshegy, a Balaton mellett.

könyveket hullattak — karabinjaikra helyezve ezen nagy embert, futva vitték Nagyváradra, mely utban, háromszor rogyott eszmélet nélkül a földre. Váradra érven, a fejedelemmel, feje a vértől tisztára mosott, és kaponyájából is egy darab kivetett; mire aztán, Magyarországot fohászolva, jobb életre szenderült június 7-én 1660-ban.

Halálának híre, hirtelen elterjedve, mély bánatot, és nagy részvétet gerjesztett mind a két magyar hazában. Wesselényi Ferenc nádor, Nádasdy Ferenc országbírája, Zrínyi Miklós horvátországi bán stb. kik pedig feltékenyek valának iránta, sirva kiáltának fel: „Siessünk, mert nemzetiségünk egyik főbástyája, Nagyvárad van kitéve a veszedelemnek.“

Meg is jelentek Pozsonyban az említett főurakon kívül Frangepán György, Illésházy György, Forgách Ádám és Miklós, Csáky István, Perényi Gábor stb. a bomlásnak indult nemzeti életkérdések ügyében tanácskozni június 17-én.

De alighogy összeültek, azonnal Grátzból, hol a császár, I. Leopold időzött, egy levél

érkezett a gyűlés körébe, melyben az esztergomi érsek, Szelepcsényi György, a győri püspök, és a pozsonyi prépost, egyházi, — gr. Nádasdy és Forgách stb. világi urak, szintén Grátzba rendeltettek. Ezek a rendelt helyre érkezvén, a császár megbízása folytán, értekezlet tartának, a belső titkos tanácsos urakkal és a végvárok tábornokaival, a törököktől fenyegetett hazai érdekek ügyében.

Még semmi eredményre nem jutottak a tanácskozási munkában, midőn egyszerre, mint villámcsapás, azon nem várt rémitő hír csendült a tanácskozó urak fülébe, miszerint Ali basa, minden európai és ázsiai erejével Nagyvárad alá érkezve, azt körülzállá és löveti.

(Polytájuk.) Csuthy Zsigmond.

Sajátságos jelenet a madarak életéből.

Lichtenberg ur, Gothában, szemtanúja volt a következő jelenetnek. Egy fehérész színű nőtény kanári madár, beszéli Lichtenberg ur, három kisdédet költött ki tojásából, két sárgát és egy szürkét.

Három napra a kiköltés után, elkezdte nagy csodálkozásomra megint tojni, és ennek következtében ki is adá szegényke lélekzetét. A kisdédet táplálását az atya vállalta magára, egy szép és tiszta sárga him kanári; de csak a sárgáknak nyújtott eledelet, a szürkének pedig éppen semmit sem adott, bármennyire is nyitogató ez száját, és bármily panaszosan kiabált is az étel után. Valahányszor a kis árva étel után nyújtá száját és csipogott, mindannyiszor visszatartá őt a könyörületlen apa, gyakran meg is harapta, és mint-

egy szántsándékosan az éhhalál sorsára bízta a gyámoltalant. A két sárgát ellenben igen jól táplálta, és azok erőteljesen is növekedének fel. Növekedésük által természetesen nagyobb helyet foglalának el a fészekben, nyert erejök által vígan emelkedének felfelé; a szegény elhagyott és erőltelen mostohának pedig mindig csak alattok kelle szenvednie. A sárga fiakat a fészekből eltávolították, és így kisdédetük meg, vajjon részvételt fog-e az elhagyott árva iránt viselteni a mostoha apa. Azonban ezen kísérlet sem nyitá haragját és gyűlöletét a kisdéd iránt. A panaszos hangok iránt ezután is érzéketlen maradt, és még a fészek felé sem ment. A sárga fiak megint a fészekbe tettek vissza, hogy a szegény élhezett szürkét fölmelegítsék, és mindenki csodálkozott rajta, hogy az hitvány életét élelem nélkül még tovább is tengetheté. Végre kivilágosodik a talány. Azt lehete ugyanis észrevenni, hogy sárga testvéreinek sokkal jobb és könyörületesebb szíve van mint az atyának; minthogy azok ápolni kezdék a szegény élhezett, és saját szájukból többször nyujtának neki eledelet naponként. Végre rászoktatták magukat, hogy valahányszor élelem hozott haza nekik az öreg, abból egy részt mindig szürkét testvéreiknek adtak, és így azt rendszeren etették. Ez, sárga testvérei ápolása következtében, nemcsak magához jött, hanem egészen felélt, megtöltödt, repülni és önmagától enni tanult, s him

Lévn, idővel igen szépen énekelt. — Vajjon ezen madárnak színe tett-e oly nagy benyomást a mostoha apára, s azt azért gyűlölte, mert magát különözö színű volt; vagy talán azon féltékeny gondolat bántotta az öreget, hogy párja hűtlen volt hozzá, hogy ezen szürke fiú nem az ő igazi színezéke: ép oly nehéz megoldás kérdése, mint az, vajjon részvétből tévk-e a sárga kanári kisdédek, hogy szürke testvérüket a szükségben el nem hagyták? vagy talán azért táplálak azt, mert tapasztalák, hogy így ennek folytonos lármájától és panaszos hangjaitól megmenekedhetnek? Dr. B. L.

Bécsi levél.

Jan. 19.

(Elkelték beküldetés. — Farsang. Magyar estély. — A mit ma életrevalóságnak akarnak nevezni. Ügyvéd, orvos, zsidó. — Magyar lakodalom a „bolondok estélyén.”)

Ne csodálkozzék, hogy ily nagy idő után kopogtatok be a „Vasárnapi Újságra.” Sok viz folyt le a magyar lyrában azóta, hogy az új bort szűrték; akkor eszembe jutott egy pohárral abból a karcosból rojtos nyakravalóm mögé ütni — és csak ma lábbadok föl e merény következtéből. A bor abonyi föld — sapienti pauca. Hogy új felé az előfizetési fölhívások tenger hópehelye szállt alá a magyar ember kalapjára, egy pehely lebbent elem, a melyben a szerkesztő avval a kellemes hírrel lepi meg közönségét, hogy neki most jutalomjátéka lesz.

Azt hittem hirtelenben, hogy concertet ad a tojás-vagy költőnézők, a mely mesterségben a magyar szerkesztők igazán messze vittek már; vagy hogy azon a hegedűn fog játszani, melynek notájára eddig jártak hazai journalisták, vagy pedig, hogy keztyűbe fog duálni, a mire egyszer-másszor a magyar újságíró meg-megtanították, vagy — hogy még mondjak valamit — azon fűtyöt fogja hallatni, melyet a sorsnak odahány akkor, ha a magyarnak jó dolga s neki sok praenumeransa van. Mire végig olvastam, nagy öröm szállta meg szívemet, mert az egynehány száz szónak a vége, hogy a mi öregünk — engedje meg nekem ezt a családiá titlust — egy egész évig a kiadói ugorkafa ágai közül fogja nézni e szép világot. Mire leszállóban lesz róla, álljon készen azon szép emeletes ház, melyet én önnök szívemből kívánok, soha ki ne fogjon a dohánya s a türelme, feje lába sohase fájjon, a bugyellárisában meg mindig legyen olyan tárczaccik, melyet valamennyien a legszívesebben olvasunk, daczára annak, hogy német. (Hiában aggródiok ön miattunk s hiában szórja a szép rigmunt. Most január vége felé már határozottan elénkkelhetjük Csokonaival azt a híres dalt: „Földiekkel játszó csalfa vak remény!” Szerk.)

Itt Bécsben magis hullámokat vet a farsangi kedv. Kezdve az udvar miriád lángokban csillogó terméitől egész le a legszélsőbb külváros ivójáig, tánczokálnak mindenütt és annál tízezerben, mentül közelebb ér az úgy is rövidebb szabott táncz-idény vége. Holnap a journalisták fogják járni — reményem a boldogját, mert a keservesből ezeknek is kijutott nem egyszer.

A mult év utolsó napjának estéjén a magyar, jobbadán orvos-tanuló fiatalokból alakult „ársas-kör,” mely a magyar életnek a határon túl is hű megőrzését, a magyar nyelv művelését s a honi irodalom pártolását tűzte ki célul, add első és fölavató estélyét, melyből minket öreg urakat ki nem feledni elég szeretetreméltók valának. Édes öröme telt volna a gyönyörű fiataiságon; a termen, melyben tán soha nem hangzott magyar dal, csak most először, rőzsászin hangulat harmonikus accordjait vonulták át. Jelenlét zongorázó, éneklő s hegedűlő fiak váltakoztak egymással, sőt hatalmas fűttyben is volt részünk. Ki szavalt, ki toasztírozott; még humoristícius fölolvásban sem volt hiány, melyet egy igen kedves barátom tartott harsogó kacaj között s mikor az év utolsó perze leforgandóban volt, éltették a magyar hazát, fiait és leányait. Igazágtalanságot követnék el, ha meg nem emlékeznék arról a pompás paprikás húsról, mely az estének, bár a programmba nem lőn bejegyezve, fénye volt. Egy közénk származott muszkának nemzeti konyhánk ezen vörössipkás vitéze annyira megnyerte tetszését, hogy minden nap azt eszik. Válgék egészségére!

Engedje meg, hogy az estélyek physiologiájához egy érdekes adatot járuljak. — A belváros egyik látogatottabb körében eleinte elvélve, majd

sűrűben kezdék emlegetni egy fiatal ügyvéd nevét, ki páratlan jogtudománnyal, ékesszólással, elragadó dialecticával — de kevés praxissal bírt. Legközelebbi alkalommal a ház asszonya már is azon kellemes helyzetben volt, fölémlíthetné a bár nem ismert, de annál érdekesebb fiatal ügyvédre vonatkozó azon kedvező hírt, hogy a törvényszék előtt ragyogó védbeszédben egy gyermekgyilkos leányt, egy kridatárt s egy utonállással vádolt szegény hivatalnokot mentett meg a már-már bizonyos büntetéstől. A kiváncsiság természetesen igen nagy, e ritka jelességű ügyvédet megismerni és madame N volt oly szeretetreméltó, megérvénvédekének, hogy jövő estélyén B ur bizonyosan meg fog jelenni. S ugy is volt. Mindenki feszülve várta az ügyvédet és pontban kilencz órákor be lőn az jelentve. B . . . ur csinos alakja, sima modora, ügyes zongorajátéka, elegáns táncza, szellemes társalgása elragadta a jelenvöltoakat. A fiatal ember nevét nemskára tágasb körökben is enlegették már, s rövid idővel rá egyike lőn e székváros legkeresettebb ügyvédek és csak midőn „gátón” állt már, sült ki, hogy e fényes ügyvédet B . . . ügyvéd ur fizető, hogy reclámt csináltasson magáért. B . . . ur tagadhatlanul jeles ügyvéd, de megöszülhetett volna addig, míg természetes uton jut oly népszerűséghez, mint a milyennek ma örvend. — Tehát tudomány és charlatanéria! Jó bor és csífra íveg! Ez is jellemzi korunkat.

Nagyon emlékeztek e történetre azon kis eselre, melyet W . . . híres német fürdőben nagyúgyesen azért kezdő orvos. Barátjával találkozik, ki — nem tartozván azon különözök közé, kik azért járnak fürdőbe, hogy ronsolt egészségüket az üdítő forrás vizében üssék helyre — természetesen csak szórakozás kedvéért jelent meg W . . . -ben. „Alfréd,” mondá nekikörv barátjamegérkezte reggelén „te halálosan beteg vagy.” — „Elment az eszed?” kacagá az ép, erős Alfréd, „én beteg?” — „Igenis, az vagy — vagy ha nem vagy, kérlek, légy az!” téd meg a kedvemért, jövőmért!” — Alfréd igazán azt hírv, hogy a doktort a sok tudomány és buvárlat megháborította. „Kezdő vagyok, az ördög sem ismer. Nekem ragyogó kura által kell megállapítanom hitelemet. Téged barátom, ismer az egész fürdő, ha megtudják, hogy én mentettelek meg — hírem befutja fél Európát. Csak két heti megtapasztalásba kerül az egész. Megteszed?” Másnap reggel dr. F . . . egy sapadt, roskadozó fiatal embert vonzolt karján, kit számos ismerője részvétlő nézett. Fárdatan dölve egy padra, csak kapkodó lélekzettel tudott a kérdésekre felelni. „Kissé jobbakskán vagyok már s ezt is e jeles, derék orvosnak köszönhetem, ki mellettem ül!” köhécsél a szegény Alfréd. — Következő nap már bátrabban lépett, színe is kezdett már visszatérni. Negyed nap már csak botját támaszkodott s egy héttel rá — az idény első báljának ő volt legfáradatlanabb s legügyesebb tánczosa. „Ki az orvosod, hogy ily mesés rövid-ségű idő alatt helyzetet vissza ismét a legépebbek sorába?” tudakolá fű-fű. Ki más mint dr. F . . . ki e pereztől kezdve legkeresettebb orvosa lőn a fürdőben.

Itt természetesen tehetség és nyegleség járt karöltve.

Undorral telik el az ember azonban, ha a mellőzhetlen, minden lapban s utcasarkon szemészuró dr. G . . . hirdetésait látjuk. — E csodáember a porzopálczát is tőkév hízlalja, az az: sovány emberből követet csinál s viszont a követet fölkiáltójellé tudja ismét megapasztani. Ha te, ezingár olvasóm, rendelő szobájába lépsz, az üveg ajtón át egy zsírjában csaknem megfűlő öreg urat látsz nagy szöllyében pihenni. „Látja ön azon urat ott? kérdez a nagy G . . . , „még önnél is soványabb volt. Tessék megnézni most!” Érzékenyen szorított meg G . . . kezét, melybe egy — vagy két aranyat csuszított, pedig nem is gyantitott, hogy a következő perczben a halhatatlan G . . . a követ bécit biztatja veled, ki a mellékszobában várod, míg átvetheted a rendelvényt.

A bécsi zsidóbarokk is ép oly eredeti, mint elemés módon adott tal a vult áruikon.

Egyik vagy másik lapban olvasod, hogy A . . . ezredes, vagy gróf B . . . , vagy plane herceg C butorai, hirtelen bekövetkezett halálát miatt árverésileg adnak el. — Belépve a megjelölt házban, melynek kapujában paszomános inasok légenek. A szobákba nyitva, hol hullámzik a vevők vagy legalább azok serege, kik venni látszának s melyekben antik és modern képek fakó és ragyogó keretben, mahagoni asztalok, palysander-szekrények, féhennűk, bekesek stb. vannak egymásföle halmozva. Az egyik sarokban

egy álmos papagály pillant rád, a másikban egy lánczra kötött majom szöklie föl nagyvigyorogva politéros lépcsője fokain, míg a harmadikban egy gyászba öltözött halvány nő költi fel figyelmed és részvétedet. Szíved megérik s egy elhangult ócska zongorát megveszesz ötszáz forintot, mert történeti beccsel bírt. Ezen a hangszerezen játszott Mozart a bécsi udvar előtt először, mikor még 14 hónapos volt. Az egész lakáson egy nagy halott utolsó sohaja s a distinctio illata ebben áll. — Ama poros gitáron a francziák szerencsétlen királynője, a szép Marie-Antoinette játszott Trianonban s e könyvek, bár töredékek, de mindamellett megbecsülhetlenek, mert Leo pápának naplóját tartalmazza. Roppant ritkaság, mit eléggé drágán meg fizethetsz; emellett még oly báratosan néz rád ama halvány nő, hogy azt a foszlott esernyőt is megserzed, melylyel állítólag Ligne herceg szurt le egy rablót stb. — Eltalálták önök, hogy mindez port a szemébe! Az őrösen álló lakást jól megfizeti a zsidóbarok — notandum, egyik sem zsidó — s ama könyvező hölgy, ki még ma este valamelyik álarcos bálban fogja mint debardeur a cancant járni, ez alkalomra fogadtatott meg az industrialis kereskedő által, hogy nagyobb keletet szerezzen ödönaságainak.

Bezárólag nem akarom elmulasztani annak megemléstét, hogy a febr. 8-án adandó „tanulók bolond estélyén” a magyarok paraszt lakodalmi menetét fognak rendezni, melyben — nőkre nézve tiltott gyümölcs levén az ilyen Narrenabend — még a menyasszony s a menyecske is legényekkel kerülnek ki. — E vonat híre már is elfutotta a várost s csakugyan az legérdekesebb részleteinek ígérkezik lenni. Ott lesz persze a more is szózatoss fűjával, a hegedűvel, cimbalommal, s a csorba klarinétal. Még komondorról is van gondoskodva, ki vagy mely élethű mozgással fog rákaffantani a vékony lábcsárákra stb.

Végül érdekes újdonságul még azt, hogy a magyar tiszavideki vasút főigazgatósága még mindig Bécsben van.

K. T.

Egyveleg.

A macska mint rovarpusztító. Hogy a macska a lepkevadászokat ép oly ügyesen tudja üzni, mint az egervadászatot, ismeretlen lehet sokak előtt. Egy természetudós erre vonatkozólag a következő adatot közli. Alkalmam volt egy macskát lepkevadászátán megvizsgálni. A macska, mely a lakházam megett levő kertbe, az odavezető lépcsőn bement, egy pázsit előtt egyszerre megállt, fejt föléig igazítá, füleit a hallgatózásra hegyezé, és farkát jobbra és balra kezdé csóválni. Azt hírvem, hogy valamely egeret vagy madarat érzett meg, s az után leskelődik. Nemsokára ovatosan a gyeprre lépdelt, testét egészen a földre eresztve, s a fűből csak fejet emelve ki. Majd észrevérem én is, hogy figyelme egy kőpóztalépkére van irányozva, mely időnkint fel-felrepül, és a közelgő veszélyt nem is gyanítja, majd az egyik, majd a másik virágra szállt le. Mihelyt a lepke valamely virágra leszállt, a macska azonnal megállt, és helyéből nagyon lassan és ovatosan vonult előre; és ha a lepke a ő közelédté felrepült, azt oly ügyesen követte, hogy alig lehetett a fű mozgását látni utjában. A lepke végre a pázsit szélére leszállt, a macska gyorsan közelébe nyomult, úgy, hogy már egészen melléje jutott, s midőn amaz a körülötte történt mozgás által feljlesztve, helyéből felemelkedék, hogy tovább szálljon, a macska egyet ugrik s zsákmányát előlábaival a földre üti, és csakhamar fel is emészté. — En a macskában az ügyességen kívül a türelmet csodáltam; mert a míg az a lepkezt zsákmányul éjthető, közel egy negyed óra telt bele.

Dr. B. L.

A baglyok mint rovarpusztítók. Az egervpusztító baglyok tavaszunkat az ártalmas rovarok pusztításában is jelesen kitüntették magokat, melyeknek tojásait kiszámíthatlan mennyiségben kutatják össze és emésztik fel. Martin egy erdei füles bagly gyomrárt felnyitván, azt majdnem telve találta rovarokkal és rovartojásokkal. Mily hasznos állat az, mely nemcsak a kártekonny patkányoktól és egerektől igyekszik minket megkímélni, hanem még a pusztító rovarok tömegtelen seregétől is! Hogy lehet józan ésszel megmagyarázni, hogy ezen az erdőszetre és gazdasátra nézve oly hasznos madarakra több helyen mégis lövészdíjak vannak kitzítve? Dr. B. L.

Országbirák arczképesarnoka.

Örömmel ragadjuk a tollat kezünkbe, valahányszor látjuk, hogy nemzetünk jelesbjei iránt, kik már régen sirjaikban nyugosznak az igazak álmát, — a honfűi kegyelet nemhogy kialudt volna, de újra feléledt, hogy többé el sem hagyja azokat, kik erre magukat érdemesítették.

Kétszeres örömmel tudósíthatjuk azért jelenleg is e lapok olvasóit a nemzeti kegyelet egy ily szép példájáról, mert míg ez egyrészt jeles és országírv egyének emlékei fölelevenítésén fáradozik, másrészt arról is tesz bizonyosságot, hogy elvégre mi is nagy s művelt nemzetekhez vagyunk, dicső őseink példait nemcsak követni, de őket magukat is kellőképp meg becsülni tudjuk. — Bár erősen még sok kíváncsival marad fenn, de ezt is mint kezdetet, mindenesetre örömmel kell üdvözölnünk.

A nagyméltóságu hétszemélyes tábla ugyanis azon szép és dicséretes határozatot hozta, hogy hajdani előkei, a nagynevű országbirák emlékeit azok életnagyságu arczképeiben megörökíteni kívánja, s e célból felszólította az illető ország-nagyk utódait, hogy a nettalan birtokukban levő eredeti képeik szerint, azok arczképeit a magyar királyi Curia számára lefestessék, hol azok érdemeik és rangjukhoz méltón, a nagy teremben közszemlére ki fognak tetetni. Azon országbirák arczképeit pedig, kiknek utódai talán már nincsenek, vagy nem lennének azon helyzetben, e felszólításnak eleget tenni, a nagymélt. magyar kir. Curia saját költségén festeti.

Ezen nevezetes arczképesarnok előállításával, illetőleg az egész ügy vezetésével, s az illető művészek megválasztásával Eötvös József hétszemélyök ur van megbízva, kinek dicséretére válik nemcsak azon elismerést érdemlő intézkedéssel, miszerint evel csupán magyar művészek bízták meg, hanem főképen, hogy e tárgybani szakavatott s lelkes fáradozásait máris a legszebb eredmények jutalmazták.

E napokban volt alkalmunk, e képekből már néhányat készen látni, s azokat oly jóknak és tökéleteseknek találtuk, hogy bátran mondhatjuk, miként azok nemcsak a kir. Curia dísztermének válnak majd fölélegességgel, de egyszersmind hazai festészetünk jelen előrehaladt állásáról is fényes tanúbizonyságot tesznek.

Nevezetesen láttuk: Gróf Apponyi György ez időszerinti országbiró ur életű arczképet, melyet Györgyi Alajos jeles esztje tett vászonra. Továbbá volt alkalmunk gyönyörrel szemlélni Klimkovics Ferencz műtermében idős Majláth György, Végh Péter és Szentiványi Ferencz országbirák méltóságos alakjait, melyek mind szintén e célra rendeltettek meg nevezett festésznél, ki e feladatot valóban mesterileg hajtá végre. Ezenkívül még Úrményi József, gróf Brunszvik József és gróf Cziráky Antal képei is későbbben vannak más festészek által, kiknek neveit nem volt alkalmunk megtudni, s így azok műveit nem látva, nem is szólhatunk róluk, de bizton reméljük, hogy a fennebb nevezettekkel bátran kiállandják a versenyt.

Az országbirák azon rendben fognak festetni, a mint egymásután következtek, ha jelen időnkől visszamegyünk a multakra. Eleintén csak Mária Terézia királyné idejéig tervezett az arczképek megszerzése, a midőn t. i. a magyar kir. Curia újra alakított: de később jónak találattott, még egész gróf Nádasdy Ferenczig visszamenni, ki 1659-ben lett országbiróvá. Tehát két századon át létezett országbirák életnagyságu arczképeit fogjuk birni! Ezek díszes sorában következő nagy nevekkal találkozzunk, u. m. gr. Nádasdy Ferencz 1659., gróf Csáky István 1687., gróf Batthyány Ádám és gróf Pálffy Ferencz 1700., gróf Erdődy György 1704., gr. Pálffy Miklós 1718., gr. Koháry István 1714., Csábrághi gróf Koháry István 1715., gr. Pálffy János 1731., gr. Eszterházy József 1741., gróf Erdődy György 1748., gróf Illésházy József 1764., gr. Pálffy Miklós 1767., gr. Fekete György 1773., gr. Csáky János 1784., gr. Nitzky Kristóf 1787., gr. Zichy Károly 1789., Végh Péter 1795., Szentiványi Ferencz 1802., Úrményi József 1806., gr. Brunszvik József és gr. Cziráky Antal 1825., Majláth György 1839 — 1849-ig (1849 — 1861-ig senki), gr. Apponyi György 1861.

Igyekszik fogunk, hogy e 24 képből álló arczképesarnokból többek másolatát megszerzhessük, s e lapokban életleírásaikkal együtt megismertethessük.

Zombory Gusztáv.

TÁRHÁZ.

Egyház és iskola.

— (Az egyházi evang. gyámintézet) minap megjelent 11-dik közleményéből örömmel látjuk e nemes ezüli intézet szép gyarapulását. A ezél mint tudva van, a szegénységgel küzdő egyházak fölélegése, a nagy Gusztáv Adolf-egylet mintájára. A gyámintézet 1861-ben keletkezett, csupán a hívek adakozására s buzgóságára hivatkozva. Egyes világi és egyházi férfiak kezükbe vették az ügyet, kik között első helyen Székács József sup. urat kell említenünk, s az úgy rövid két év alatt annyira fejlődött, hogy a filléres és forintos adakozások utján most már 16,588 forintra megy az ev. gyámintézet vagyona. Ezen összeg kamataiból is már érezhetőbb gyomlást képes nyújtani az intézet az inségen szenvedő egyházaknak. A hivatalos tudósítás azon reményét fejezi ki, hogy f. évi augusztusig az intézet vagyona 20,000 forintig fog emelkedni. Ohajtjuk, hogy e remény beteljesedjék, annál is inkább, mert hisszük, hogy egy erős középpont gyámintézet az evang. egyház kebelében fölmérült számos egyenletlenségnek is elejét veheti, a miknek leggyakrabban nincs más oka, mint a szegénység és nyomorúság.

— (A jászói praemontrei rend) ez évi év-könyvéből látjuk, hogy a Répáshy József főpárti kormányzata alatt álló rendnek jelenleg összesen 87 kanonok-tagja van, kik résznit mint tanárok, résznit mint lelkesek tesznek hasznos szolgálatot. A rend legöregebb kanonoka Verbőczy István 79 éves.

— (A debreczeni új ref. templom) tervét Feszti építész készítette, byzanti modorban, s mintegy 4000 embert befogadható nagyságra. Előleges költségvetése 120,000 ftra van számítva, s mint mondják, ez egyház, hazai építészettünk büszkeségei közé fog tartozni.

Közüntézetek, egyletek.

— (A magyar tudományos Akadémia) törvény- és történetudomány osztályának e hó 20-án tartott szakgyűlésén Dösa Elek, marosvásárhelyi jogtanár s Erdély egyik legkiválóbb jogtudósa tartotta székfoglaló beszédét, az erdélyi ref. egyház közjögi viszonyairól értekezésben. Utána Horváth Cyrill folytatta előadását Schelling bölcselétéről.

— (Az irói segélyegylet alapítókéje) a legutóbbi gyűlésén szerint, 84,000 ftra megy. Ez egy-let számára legközelebb is Niezky grófné 1100 flos adományt küldött, mintá tréncsen-hévízi fűdővendégek közt rögtönzött műverseny és kisor-solás eredményét.

— (A budai műgyemtemi segélyegylet.) mely a segélyre szoruló s arra méltó műgyemtemi hallgatók támogatására alakult, figyelmet érdemel. Midőn rá a közönség részvétét fölhívjuk, egy-uttal kijelentjük, hogy a 348-ik számú aláírási iv szerkesztőségünknek nyitva áll, s e szép célra gyűjtést vagy aláírást egyaránt szívesen elfogadjunk.

— (A magyar földhitelezet) e hóban tartja választási közgyűlését. Az első igazgatóságra Korizmes Lászlót emlegetik. Csengery Antal újabban nyilatkozott, hogy a neki ajánlott titkárságot nem fogadja el. A többi állomásra 1000-nél többen jelentkeztek.

— (A zalamegyei gazdasági egyesület) rendes fél éves közgyűlését febr. 3-ikán d. e. Keszthelyen fogja tartani. A közgyűlést megelőző igazgató-választmányi ülés e hó 26-ikán Csáktornáyn megy végbe.

— (Takarékpénztár Vácson.) Gáspár Kázmér nagypénst legközelebb egy hasznos közintézet fölállításán fáradozik. Ugyanis 600 darab 50 flos részvény-aláírást bocsátott ki a Vácson alakítandó takarékpénztárra. Az izek három nap alatt beteltek, s így az intézet megalakulása biztosítva van, s létrejötté már csak felsőbb jóváhagyástól függ. Egyelőre a részvényeknek csak felét kell befizetni, s így az egylet most 15000 fial rendelkezik, a töké további nagrobbitását idő és körülmények döntvén el.

Balesetek, elemi csapások.

— (Beomlott épület.) A kegyesrendiek új iskolájának harmadik emelete összeomlott, még pedig oly erővel, hogy nemcsak a második, hanem az első emeletet is átszakasztotta. Épen munkaszünet levén, szerencsére, sérülés nem történt. Mint mondják, a beomlás oka a tölfi falrakás s a

kapocsvasak rendkívüli vékonysága, gyengesége volt. A gondatlan építkezés épen középület készítésekor, a városi hatóság szigorúban örkődését s a szabályok szigorú megtagtatását tenné kívánatossa.

— (Csapás.) A „Hortobágy” említi, hogy egy szomszéd község a „Politikai Újdonságok”-at járattatni akarván, e célra 5 flos jegyzett az előleges költségvetések sorába. A felsőbb hatóság azonban ezt kitérőlvén, a községnek a 15 fial drágább „Független” járatását parancsolta. Ez intézkedés legalább a jövő évig elmaradhatott volna. Ily kegyes beavatkozás után hogy lenne az embernek elég előfizetője? Különben ilyen szélet másfélől is hallottunk már fojdogálni. — Tisztejük az illetőket!

Mi újság?

— (A magyar akadémiai igazgató-tanács) elhatározta, hogy az akadémia palotája mellett üresen maradt telken a bérházat ki fogja építtetni, még pedig az akadémia palotájához hasonló díszszel. E bérház költségvetése 220,000 ftra szöl.

— (Fülbajokban szenvedők) örömet veendik tudomásul, hogy pesti orvos, dr. Bőke Gyula ur, kizárólag a füleszetnek szenteli munkásságát a legjobb sikerrel. A tudor ur nem régen tért haza külföldről, melynek egyetemien s intézeteiben különösen a nevezett szakot tűzte tanulmányai tárgyául, s azóta itthon az illető szaklapokban, s az orvosegylet üléseiben közlőtte tapasztalatainak egy részét. Nemcsak újabb fülbántalmakban, hanem üdült fülbajokban és siketségekben is hasznos tanácsal szolgálhat mindazoknak, kik segélyt igénybe veszik. (Lakása Pest, seta-utca 6. sz.)

— (Haldolász.) Tisza-Szt.-Imréről írják jan. 9-ről: E folyó hó 3-án hunyt el, Losonczy-Gyűrky Klára asszony, néhai Szandai Sréter Mihály ur özvegye, elete 82. évében, Tisza-Szent-Imrén — hol 18 éves kora óta, — nagy részét tevékeny életének 1848-ig, mint földes asszony, azontul, mint az egyházak, övegyeknek s árváknak pártolója élte. — Alig terjedt el a gyászhir a községben, midőn még éjjel az előjáróság vezetése alatt, a nép tisztessébbjei s nagyszámú közönség megjelent, s három nap, három éjjel, felváltva, folytonos éneklés s imádság között tették le utolsó háláadójukat a pártfogónőjöknek. — A köztemetben, egyszerű sírba — az elhunynak saját meghagyása s szavai szerint — hogy azok között nyughassék, kikkel élt, történt eltakarításnál, a pár ezerre menő bánatos nép, szomszéd Nagy-Kun-Madaras városa előjárósága, mint a tanács küldötté, adták meg kiérdemelt jutalmát, a tevékeny hosszú életnek. — Sz—gy.

— (Pósta-kirablás.) A mező-sáthi postát e hó 8-án három subás ember megállította, s a leveleket feltörve, 1100 forintot elvitték.

— (Jó ivóvízzel) nemcsak Szeged, de nem sokára Debreczen is el lesz látva. Az előmunkálatok nagy erélyvel folyvást haladnak. A dus forrást, mely a szükséges vizet adja s azon kívül egy malmot is hajtand, Richard abbé jelölté ki. Ugyane tárgyban Nagyvárad is hatalmasan mozog. A Bőne kut viz e forrás gyengesége miatt nem levén a városba vezethető, kettős szivattyúkkal ellátott két kutat ásának a sz. László-téren, mely az egész újvárost jó ivóvízzel látja el, s tűz-vész idején is hasznos szolgálatot teend. Csak fővárosunkban kénytelen az ember minden egészségtelen, rossz vizet megelégedni. A vízvezetésre az illetők bizony nagyobb gondot fordíthatnának.

— (Uj sakkjáték.) Lényei hánzfákia, „Vadászjáték” cím alatt egy új játékot állított össze, s arra egy évi szabadalmat kért és kapott. E játék, mely, — mint mondják, — hosszas munka és utazás eredménye, a sakknak módosításából áll. Ismerjük azon eltéréseket, melyekkel e nemes játékot századokon keresztül sokan módosították, anélkül, hogy e változtatások az eredetnek szépségeit csak távolról is megközelítették volna: azért az említett „Vadászjáték” is igen keveset remélünk. Az ily módosításokra rendszeren azon körülmény adott alkalmat, hogy e királyi játékot elrontani sokkal könnyebb volt, mint megtanulni. Ez új játékkal bővebben megismerkedve, ha talán családunk volna, családunkat örömet be fogjuk vallani.

— (Eljegyzés.) Markovics Ilkát, a nemzeti színház kedvelt énekesnőjét, Pauli, szintén a nemzeti színház énekesé, e rapokban feljegyezte.

*(A pesti löporatoryban), a városi küldött-ség megkeresése folytán, az ott tartott löpor-mennyiséget 200 mázsára szállítják alá.

*(A budai népszínház bizottságának) el-nöke, gr. Széchenyi Ödön, — tagjai közül pedig Doba Lajos, Holán Ernő, Kempelen Győző és Lévai Henrik, kijelentik, hogy közreműködésük továbbra nem szükségeltetvén, testületileg vissza-lépnek.

*(Mátyás király billikoma.) Bathány Kázmér lefoglalt ingóságai között egyebekkel egy üveg billikomot is árvereztek el, melynek talap-zata aranyozott ezüstből készült. E billikomról, mely most tergővici Modrovich Ignác ráczalmási birtokos kezei közt van, a történet azt mondja, hogy egykor, igazságos királyunk, Mátyás tulaj-dona volt, ki azt a velencésektől ajándékba kapta. A serleg körülétlen e fölirat van: „Vina bibant homines, animalia cetera fontes.“ Nagy királyunk halála után, II. Lajos korában Batt-hány Ferencz polárnokhoz jutott, ki e billiko-mot arról tette nevezetessé, hogy midőn őt II. Lajos Német-Ujvárral megajándékozta, egy hu-zomban itta ki a király egészségére a közel hat itózás serleget.

*(Körösényi czivódás.) Marosszék Csavás nevű helységében e hó 5-én este, egy csendőrs két ottani lakos, az énekelt dalok miatt összevesztek. A csendőrs kardot rántott, s őket az udvarba kikergette; itt azonban kitértek kezéből a kar-dot, s saját fegyverével annyira összevagdalták, hogy pár óra múlva meghalt. A tettesek be van-nak fogva s a vizsgálat foly.

*(Jolsváról január 6-ról írják): Szellemi életünk nem nagy jövővel kecsegtet, minek oka leginkább a tehetős polgároknak az olvasó-kör iránti részvétlenségében található, melynek tag-jai évenként gyűlnek. — Nálunk is történik csoda; ugyanis egy szegény nő Sylvester napján három gyermeket, egy fiút és két leánykát szült, de rövid idő múlva mindnyájan elhaltak. — Időjárásunk meglágyult, borus, ködös időnk jár, néha havas eső is esik, a mi épen ritkán történik Vízkeresztkor. — Nagy készülteket tesznek egyházunk buzgó előjárói, a februárhó 2-ának tartandó sorsolással egybekötött egyházi bálra, melynek eredményét annak idején közölni fogom.

*(Vidéki hangverseny.) Mint főlegyházi levelezőnkől értesülünk, ott nem rég Toronyos Kálmán, kit fővárosi föllépéséről is dícséretesen ismer a közönség, hangversenyt adott. E művész, világtalan léte, apját s anyját tartja, azért vidéki körutján rea nemcsak a művelőzetet keresők, ha-nem az emberbarátok figyelmét is fölhívjuk.

Nemzeti színház.

Péntek, jan. 16. „Az eladó leányok.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Szigligeti. Mind belszerkezet, mind az alakok keresztülvitelében Szigligeti gyen-gébb művei közé tartozik. Egyes részleteknél a közönség jól mulatott.

Szombat, jan. 17. „Sarolta.“ Eredeti opera Erkelty, 3 felv.

Vasárnap, jan. 18. A jótékony nőegylet által rendezett „Alarczos bál“, melyet igen számosan látogattak meg, de a melyben mulatságot senki sem talált. A földszinten néhány épen nem szel-lemdus alarczos szomorkodott; de a páholy-közön-ség szépen volt képviselve.

Hétfő, jan. 19. „Az eladó leányok.“ Vigjáték 3 felv. Szigligetiöl.

Kedd, jan. 20. „Borgia Lucretia.“ Opera 3 felvonásban. Irta Bidera, ford. Jakab J. Zenéjét szerzette Donizetti.

Szerda, jan. 21. „Port a szemébe.“ Vigjáték 2 felvonásban.

Csütörtök, jan. 22. „Ördögcsé.“ Vig opera 3 felv. Irta Scribe, zenéjét Auber. Fordította Egressi B.

Budai népszínház.

Jan. 16. „Napam boldogit.“ Vigj. 3 felv. Irta Tarnay Pál.

Jan. 17., 18., 19. Háromszor egymásután: „Dunán apó és fia utazása.“ Operette 3 felvo-násban Offenbachtól. E műnek mind szövege, mind zenéje annyira vidám, mulatságos, és kedves, hogy szeltire dicserik az igazgató eljárását, a miért e darabot a közönség nagy mulattatására megsze-rezte. Kiállításra fényes; előadás, a népszínházhoz kötött reményen fölül sikerült volt.

Jan. 20. „Királyi eskü.“ Francia vigjáték 4 felvonásban.

Jan. 21. „III-ik Richard.“ Dráma 5 felv. Shakespeare-től.

Jan. 22. „A dunavizhordó.“ Népszimű 3 felv. E darab előadásával a budai népsziműi pályázat be lön fejezve.

Szerkesztői mondanivaló.

6414. Hatvan. B. V. A jó kíváncsokat, a czikket s raj-zot köszöntött vettük. Somogyból örömmel olvassuk az ily népnévelési mozzanatokot.

6415. Nyitra. Egy valaki. Megjött. Csak hogy postán küldve 2 ft. 50 kr. az ára.

6416. Az isten háza. A jól választott tárgy technikai bajokban szenved.

6417. K...i. A költemények hivatásról tanuskod-nak, de mint ön is elismeri, még igen fiatalok.

6418. A mivéledés történetéből. Népszerűbb mo-dorban szeretünk volna ezt olvasni, de e körülmény a mun-ka becséből nem von le semmit. Mihelyt lehet. Sárosy hátrahagyott kézirati drámája, melyet ön bir, illó helyén lesz ott, a hova ön szánta. A kerdeztet ur hollétéről nekünk sincs tudomásunk s vele semmi összeköttetésünk.

6419. Erdősök leánya. stb. Sok könnyűség a verse-lésben s az előadásban; a compositio nem eléggé szabatos. További kísérleteket ajánlunk.

6420. Lifer. P. G. Buzgó fíradózatát nagy köszönet-tel vettük. Jól esik azt látnunk, azon különösen középko-rszag ellenes igázás és befektetés között, melynek napjainkban egyenmely lap és szerkesztője, egyházi és világi hivatalos részről, ki van téve. Naponként vesszük ennek híret a vidékről és eléggé csodálatosnak találjuk a mai században. Majd egyszer tan komolyabban szölandunk hozzá. Van más részről elég okunk a megvigasztalódásra s az eddigi uton való megmaradásra. — A pénz, ugy hisz-szük, az illető helyen megérkezett. Az első kötet, mint halljuk, februárban fog megjelenni. A küldött czik meg-jelenésének talán csak az egyházi forma emelhetne gátot.

6421. Temesvár. B. F. Köszönet. Legközelebbi alka-lommal.

6422. Bölcső-dalok. stb. Biz azok a rimék most is csak rosak.

6423. Pest. Több előfizető. Szóbeli értesítés után örömet adnák magyarázatot, melyről hiszszük, hogy más véleményre bírná önöket. A kérdés oly belügy, melyről nem szólhatunk nyilvánosan. Egyébiránt a mi minket illet, mi eleitől fogva azt ohajjuk, a mit önök, s a reményről nem mondotunk le. Egy kis várakozást — vagy látogatást kérünk.

6424. Ótloc. Földi. Örvendünk a jó barátunk a tá-volban. A megbizást szívesen teljesítettük.

6425. Felegyháza. — né. Ily kedélyes levelek du-kárpótlást nyújtnak sok más levélért, példának okáért olyanért, melyben tudunkra adják, hogy valahol egy pü-sök ur ismét belehozta körlevélbe a „nem katolikus“ lapokat. Mert ez most az „idők divatja és tanja!“ — Ki-vánjuk, hogy e körlevelek mielőbb megszűnjének; de azt még inkább, hogy ön levelei minél gyakrabban keressenek fel. Az a „sextet!“ nem oly mogorva, mint a minőnek raj-zolták, s a milyennek lenni néhanapján nagy oka volna.

6426. Pozsony. Sz. F. J. A czik és a kiserő sorok kellemes meglepés volt ránk nézve. A legszívesebben üd-vözöljük. Az ígérteteket ohajvra várjuk. Az eddigit mielőbb hozzuk.

6427. Szil-Sarkany. K. E. A czik teljesen megüti a mértéket. Az előbbi is megjött, de kényes tárgyánál fog-va nem tartjuk alkalmasnak a közlésre.

6428. Balatonfő-Kajár. A közölt tény eléggé szo-moru, de a ki ily vádakkal akar valaki ellen föllépni, az mindenekelőtt írja alá a nevet, azután álljon jót a mondot-takért. Nem lévén a dologba avatva, az efféleért nem val-

lhatunk felelősséget. Be kellene azt bizonyítani tudni hogy ama halált csakugyan az illetők hanyagsága és mu-lasztása okozta-e? — Ily alaku és tárgy közleményekre nincs lapunkban hely.

6429. T-Roff. M. R. Elfogadtattok.

6430. S-A-Ujhely. F. J. A megbízások elintéztettek.

6431. B-Gyarmat. D. Ezt nevezzük mi aranyzáru szent Jánosnak. Az ég tartsa meg e nemes buzgalmat és szíves vonalmát.

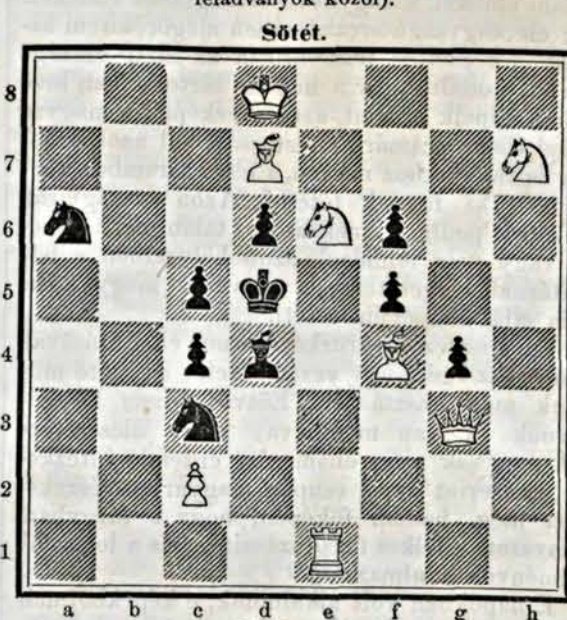
6432. Pusztá csárda. De már a két első versszakot ide teremjük; ha másnak nem, jó lesz legújabb „rejtett szónak“. A megjelítő jutalma egy iteze bor. Hangzik pedig ilyképen:

„Pusztá csárda, kívül-belül fakó
Paripád oda tért be Patkó.
— Csárdás gazda, — imigy ejti a szót —
Látott-e már egy lovon hét patkót?
No ha még eddig nem — hát most láthat;
Négyet visel e gyönyörű állat.
Magam vagyok az ötödik — nemde?
Kétő meg a csizmámra van verve.“ stb.

SAKKJÁTEK.

161-ik számú feladvány. — Campbelltől (Londonban).

(A legközelebbi londoni versenyen második díjat nyert feladványok közül).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

156-dik számú feladvány megfejtése. (Weisz J. A.-tól.)

Világos. Sötét.
1) h2-h4 f6-f5
2) f d7-a4 f5-f4
3) f a4-c2 K e5-f5
4) K d3-d4

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. Nagyváradon: bár. Meszén István. — Kis-Kürtőben: Csémiczky Károly. — Gyepesen: Kun Sándor. — Vácon: Nieczky Pál. — Buzsákon: N.N. — Parabutyban: Rothfeld József. — Tordán: Szentpétery Antal. — Bajmákon: Weisz Fülöp. — Debreczenben: Zagya Imre. — T-Sz. Miklóson: Frankl A. — Kán-Sz. Miklóson: Bankos Károly. — Pesten: Cselkő György. — Károán: Slevár Antal. — K-Szálláson: Tompaik. — T-Roffon: Mauritz Rezső.

Rövid értesítések. Kis-Kürtő. Nem tudtuk magunk ráhatározni ön megjegyzésére. Vezéreket nem szívesen hagyunk ki azon sorból, melybe közönlőnk nem is sora-kozhatunk. — Parabuty: Bayer Konrádnak szép felad-ványa, melynek már megfejtését is hoztuk, s melyre önnök legutóbbi levele vonatkozik, ha az első lépés a Világos ki-rályal történik, meg nem fejtethető; így értheti ön eljárásunkat. Azért, ha ugy lenne, mint ön ír, nagyon sajnálnók. Régi sakkbarátainkkal igen szívesen találkozunk. — Munka-dársainkhoz: Sok használatos, részint jeles eredeti felad-vány van nálunk, s hogy e becses küldemények hevernek, leginkább a londoni verseny miatt történik, mert ennek ismertetésével épen nem akarunk a külföldi lapoknál hát-rább maradni; de azért gondunkat a hazai termékekre is kiterjesztjük s munkatársainknak becses küldem-nyeikért köszönetünket küldjük.

TARTALOM.

Bárd Bémer László (arckép). Gondos B. — Koro-csényi László. Szél Parkos. — Miranda (folytatás). Jókai Mór. — A kenyérmézei viadal verses krónikájának ügyé-ben. Vas József. — A jóstól malom s az aggteleki barlang vízei (képpel). — Köröshagy a Balaton mellett (képpel). Z. G. — Az oltárok története. J. Sándor István. — Nagy-vár 1860. Csúth Zsigmond. — Sajátoság jelenet a mada-rak életéből. Dr. B. L. — Bécsi levél. K. T. — Tárház: Országbírák arcképcsarnoka. Z. G. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek, elemi csapások. — Mi-újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heiti napvár.

Felolós szerkesztő Pákh Albert (lak. magyar-utca 1.sz. a.)

5-ik szám.

Tizedik évi folyam.

Előfizetési feltételek 1863-ik évre:

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:		Csopán Politikai Ujdonságok:	
Egész évre (január—december)	10 ft.	Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	5 ft.	Fél évre (január—június)	3 ft.
Csopán Vasárnapi Ujság:		Csopán Politikai Ujdonságok:	
Egész évre (január—december)	6 ft.	Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	3 ft.	Fél évre (január—június)	3 ft.

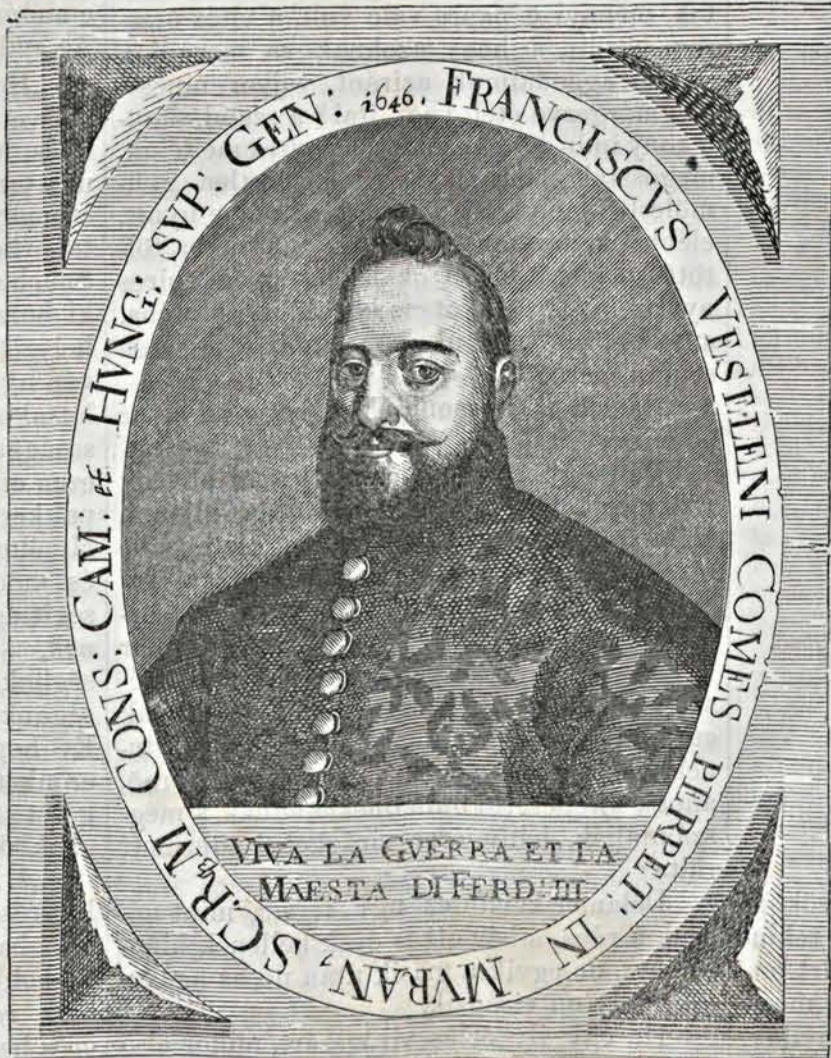
Régi magyarok régi arcképei.

I. Wesselényi Ferencz.

Egy 17-ik századbeli arcképgyűjtemény egyik ritka példánya jutott nem régiben kezünkbe s az akkori időhöz képest megle-pően tisztán és szabályosan rajzolt arcké-pek annyival inkább lekötötték figyelmün-ket, mert a lerajzolt férfiak nagy része magyar volt, mindannyian a 17-ik század közepe táján a politikai, hadi és egyházi téren nevezetes szerepeket ját-szott férfiak, a pártok szétvá-lása szerint különbözőz olda-lakon. — Ránk nézve ez arcké-pek többszörös érdekekkel bir-nak; először, mint ama férfiak valószínűleg hű, legalább egy-korulag másolt arczvonásai, másodsor az akkori ruhavise-let tekintetéből s harmadszor érdekelhet magának a műnek technikai kivitele is. Így tör-tént, hogy ezen arcképeket hű hasonmásokban (fac-similkben) készítettük el s egészen azon alakban mutatjuk be, a mint azok még valószínűleg ama fér-fiak életében forogtak köz ké-zen. Mindegyik kép keretében olvasható az ábrázolt férfiú neve, czime, rangja; az év, mely-ben lerajzoltattott, és mindenik-nek kedvező jelszava, melylyel az akkori idők szokásai szerint a nagyobb emberek általában bírtak.

Megkezdjük ez arcképcsar-nokot, melyet rövid ismerteté-sekkel kísérve, napjaink férfiai-nak arcképeivel felváltva foly-tatni fogunk, a 17-ik század egy nevezetes férfiával, Wesselényi Ferenczszel.

Wesselényi Ferencz, Wesse-lényi István királyi tanácsos és kamarás fia, II. Ferdinánd király udva-rában nevelkedett, hol jeles ismeretekre tett szert. Szép lelki tehetségekkel és erős testalkattal levén megáldva, már fiatal ko-rában katonai pályára adta magát. Részt-vett a törökök elleni több csatában. Midőn IV. Ulászló, lengyel király a muszkák és ta-

WESSELENYI FERENCZ.

de harczolt Rákóczy György ellen is. 1644-ben bevén Murányt, teméntelen kincset foglalt el. E várnak azon időben a hős Szécsi Mária volt parancsnoknője, ez ellen Wesse-lényi esellel élt; azt írta levélben hozzá, hogy szereti, nőül ohajta, s efelett tanács-kozni ohajt vele. Szécsi Mária találkozást

adott, Wesselényi használta az alkalmat, rej-tett utakon a várba hatolt s Rákóczy embereit lefegyverezte; (ámbar Szécsi Máriát azután csakugyan nőül vette). E tetteért Ferdinánd Murányt ajándékozta meg és kir. taná-csossá tette. Így ment magasb rangba. 1655. márczius 15-én a pozsonyi országgyűlésen nádorrá választottott, jelen volt Leopold és Eleonora koronáztatásán. Küz-dött Barcsay és Rákóczy öze-gye ellen is.

1661-ben a német sereg miatt volt baja, hogy ez az or-szágból kivonulni nem akart; mindenütt megtagadták tőle az élelmet és tartást. Ezt Wesselé-nyinek írásban adták be; leg-erősebb volt Kassa. Itt a né-metek ellen 30,000 ember kelt fel, hogy kiverjék, úgy, hogy Wesselényinek nagy fáradsá-gába került a lázadások elnyo-mása.

1662-ben a protestáns ügy foglalkoztatta; a felizgatott ke-délyek lecsillapítására ő is fel-hivatott; az egybegyűlt ország-gyűlés előtt majdnem könyes szemekkel tartott beszédet. Ez évben jun. 15-kén a király IV. Fülöp spanyol király nevében lovaggá tette. 1663-ban a törö-kök ellen 20,000 insurgenzt ve-zényelt. 1665-ben Leopoldvár építésénél az alapkövet ő tette le, Szelepcsényi udv. kanczellár, Souchet marsal és több ország-nagy jelenlétében. Később, mi-dőn a trencsényi és zolyomi für-dőkben felség-elleni összeeskü-vések történtek, Wesselényi is elhagyta a fejedelem iránti hű magatartást és az összeesküvők pártjához állott. Erre leginkább

neje ösztönte. Később fel akarta fedezni az összeesküvést, de ebben egy nehéz betegsége akadályozta, melyben 1667. márczius 23-án Német-Lipcsén meg is halt.

A történetírók általában úgy tartják, hogy Wesselényi hű maradt végperczéig feje-delméhez.

HETI NAPTAR.

Hó-és hetinap	Katholikus és Protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	◉ Nap -	◉ Hold -
	Január	Január (6)	Sebat R.	kél. dél. nyug.	kél. dél. nyug.
25 Vasár.	D 3 Ep Pál ford.	D 3 Víz. ut	5	6. p. m. 6. p. 6. p.	6. p. 6. p. 6. p.
26 Hétfő	Polikárp püsp.	14 Sabbas	6	7 37 12 34 4 48 9 59 5 2	7 37 12 34 4 48 9 59 5 2
27 Kedd	Aranyászaj János	Arany János	7	7 35 13 0 4 51 10 57 6 37 1 22	7 35 13 0 4 51 10 57 6 37 1 22
28 Szerda	Nagy Károly	16 Péter székf.	8	7 34 13 12 4 52 11 32 7 25 2 24	7 34 13 12 4 52 11 32 7 25 2 24
29 Csütört.	Szalezi Ferencz	Sal. Ferencz	9	7 33 13 23 4 53 12 14 8 14 1 22	7 33 13 23 4 53 12 14 8 14 1 22
30 Péntek	Adelgunde	18 Athanáz	10	7 31 13 33 4 55 1 2 9 2 4 15	7 31 13 33 4 55 1 2 9 2 4 15
31 Szomb.	Virgil, Gili	19 Makár apát	11 19. Sabb.	7 30 13 42 4 57 1 55 9 51 5 1	7 30 13 42 4 57 1 55 9 51 5 1

Holdnegyed: 3 Első negyed 26-án, 6 óra 10 percz este.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 1863-ik évi teljes számú példányaival még folyvást szolgálhatunk.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomtatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4-ik szám alatt Pesten 1863.